

Sami Kivikkokangas, Mikael Leiman & Henrik Enckell

Itsehavainnoinnin kehittyminen edellytyksenä itseanalyttiselle funktiolle

Vaikka eri psykoterapiasuuntaukset pyrkivät kaikki yhteisenä tavoitteenaan potilaan itsehavainnoinnin muutokseen, on itseanalyysiä pidetty yhtenä psykoanalyysille erityisenä tavoitteena. Itseanalyttisen työn avulla psykoanalyttinen prosessi voi jatkua terapian päättymisen jälkeen. Huolimatta tästä keskeisyydestä läpi eri psykoanalyttisten koulukuntien itseanalyttistä funktiota ei tematisoida tutkimuksissa suoraan ja empiirinen näyttö siitä on niukkaa. Tässä tutkimuksessa yritämme 1) näyttää empiirisesti, miten itsehavainnointi edellytyksenä itseanalyttiselle funktiolle voi kehittyä ja 2) käyttää näitä tuloksia teoriaa rakentavalla tavalla näyttämään, mitä itseanalyysi on. Teemme tämän käyttäen dialogista sekvenssianalyysiä paljon tutkitun Amalia X:n analyysituntien 152–156 sekvenssin avulla, minkä kautta pyrimme näyttämään, miten Amalia asemoituu uudella tapaa alussa ongelmallisena koettuun haavoittuvuuteen ja häpeään. Tarkastelun fokuksessa ovat Amalian unikokemukset ja Amalian suhde psykoanalyttikkoonsa.

Johdanto

Jokaisen psykoterapian tavoite on, että potilaalle on kehittynyt terapian aikana sellaisia valmiuksia, joiden avulla hän voi jatkaa psykoterapeuttista prosessia itsenäisesti terapian päättymisen jälkeen. Psykoanalyttisessa traditiossa kutsumme tätä uudenlaista mielellistä kykyä itseanalyttiseksi funktioksi, itseanalyttiseksi kyvyksi tai itseanalyttiseksi työksi (Busch 2009; 2013; Freud 1937/1964; Hoffer 1950; Horney 1942; Kantrowitz, Katz & Paolitto 1990; Leuzinger-Bohleber ym. 2003; Ticho 1967). Kykyä itseanalyttiseen työhön on pidetty keskeisimpänä psykoanalyttisen hoidon tavoitteena, eräänlaisena kriteerinä riittävän hyvälle analyysille ja hoidon päättämävaiheen aloittamiselle. Vaikka eri psykoterapi-

asuuntaukset tavoittelevat kaikki (eri keinoin) itsehavainnointikyvyn uudenlaista kehittymistä psykoterapeuttisen prosessin tuloksena, on itseanalyttisen funktion kehittyminen nähty nimenomaan psykoanalyttiselle prosessille erityisenä tavoitteena. Tämä on totta läpi kaikkien psykoanalyttisten koulukuntien: psykoanalyttisen prosessin lopussa potilaalle tulisi olla kehittynyt kyky itseanalyysiin. Yksinkertaisesti tämä tarkoittaa, että potilas oppii käyttämään ja käyttäen erityistä psykoanalyttista dialogia luonnehtivaa reflektion muotoa (Busch 2013; Thomä & Kächele 1987, 319).

Miten tämä kyky kehittyy? Perinteisesti on kuvattu kaksi keskeistä ajattelulinjaa. Ensimmäisen näkökulman mukaan itseanalyttinen funktio kehittyy analyttikkoon samaistumisen kautta (Greenson 1967; Hoffer 1950). Esimer-

kiksi kun analytikko tekee tulkinnan, tämä kutsuu potilaan väliaikaisesti ja osittain identifioitumaan analytikkoon (Greenson 1967; Sterba 1934). Vähitellen siitä, mikä alussa saattoi vaatia tietoista ponnistelua, alkaa tulla enemmän esitietoista ja automaattista. Greenson kuvaa, miten ”tämän tyyppinen identifiikaatio säilyy analyysin jälkeen, jolloin kohdatessaan jotain hankalaa potilas työstää tätä itseanalyysin kautta” (Greenson 1967, 245).

Vaikkakin itseanalyysejä pidetään keskeisenä kaikissa psykoanalyttisissä traditioissa, se on kehittynyt egopsykologisen suuntauksen sisällä psykoanalyysin historiassa. Ajatteleminen kuitenkin, että sen tähdellisyys voidaan nähdä myös objektisuhdeteoriassa. Esimerkiksi potilaan kehittyvä *säilömyskyky* (engl. *container-contained*, Bion 1962), missä ensin potilas ei kykene käsittelemään ja ”metabolisoimaan” erilaisia impulssejaan mutta hoitosuhteen kautta kykenee ottamaan tämän funktion käyttöönsä itse. Psykoanalyysin tavoite on saavutettu, kun potilas on sisäistänyt tämän funktion. Tämä on yhtäpitävä identifiikaatio-hypoteesin kanssa.

Toisen näkökulman mukaan keskeistä on se tapa, miten analytikko käsittelee vastarintaa (Busch 2006; 2007; 2009; 2013; Gray 1982; 1990; 1994). Keskeisenä ajatuksena on, että onnistuneessa analyysissä potilas kehittää kapasiteetin ajatella ongelmiaan ja konfliktejaan (Busch 1995). Tämän mahdollistamiseksi analyttisessä työssä pyritään kiinnittämään huomiota siihen, 1) miten potilas suojautuu ja miten tämä suojautuminen estää ajattelua ja toimintaa ja 2) miten työskennellä potilaan auttamiseksi aktiiviseksi työskentelyn osapuoleksi. Kun potilas kykenee paremmin näkemään, miten (ajattelua rajoittavat) defensit pidetään paikoillaan (suojautuakseen vaaroilta ja peloilta), hän voi tulla paremmin tietoiseksi tiedostamattomasta materiaalista. Tätä materiaalia voi työstää, mikä tekee siitä vähemmän vaarallista. Vielä tärkeämpää silti on kiinnittää fokuksia siihen, miten potilas voi vältellä potentiaalisesti käsillä olevien uusien funktioiden käyttämistä: funktioiden, jotka tekisivät potilaasta aktiivisen itsehavainnoinnissa ja reflektiassa.

Lyhyesti ensimmäisessä mallissa itseanalyyssi kehittyy (epäspesifisesti) identifiikaation kautta analytikkoon ja hänen funktioihinsa. Toisessa mallissa itseanalyyttinen kapasiteetti rakentuu vastarintatyöskentelyn kautta kohti funktioita, jotka rakentuvat tästä samasta kapasiteetista. Nämä kaksi mallia ovat teoreettisia rakennelmia, ja kliinikot yhdistävät niitä, mutta kliinisessä teoriassa ne on erotettu. Molemmilla malleilla potilas saavuttaa kapasiteettia ”nähdä” enemmän ajatuksiaan ja tunteitaan sekä myös kehittyneen kyvyn ajatella niitä, mutta reitit näihin kapasiteetteihin ovat erilaiset (Busch 2019; 2009).

Itsehavainnointi on perinteisesti viitannut potilaan havaintoihin omasta kokemuksestaan, joistain hänen kokemuksensa puolesta kuten ajatuksista, tunteista, asenteista tai reaktioista (Valkonen 2018). Itsehavainnoinnin kehittyminen edellytyksenä itseanalyyttiselle työlle vaikuttaa olevan yleisesti tunnustettu kehityslinja psykoanalyttisessä perinteessä (Busch 1995). Itseanalyyseillä viitataan *kykyyn havainnoida ja reflektoida omaa käyttäytymistään, tunteitaan tai fantasioitaan tavalla, joka johtaa ilmiön ymmärtämiseen uudessa valossa* (Kantrowitz ym. 1990). Niinpä keskeinen ero siirtymisessä itsehavainnoinnista itseanalyyttiseen toimintaan vaikuttaa olevan potilaan kyvyssä käsitellä itsehavaintojaan tavalla, joka johtaa johonkin uuteen – joka johtaa muuntuneeseen suhteeseen suhteessa ilmiöön. Tämän lisäksi potilaan käsitys ilmiöstä on tietysti rikastunut ja kehittynyt terapeuttisen prosessin kautta. Huolimatta itseanalyyttisen funktion keskeisyydestä psykoanalyttisen teorian ja käytännön osalta empiirinen tutkimus itseanalyyseistä ja siitä, miten se saavutetaan, on niukkaa (Falkenström ym. 2017; Falkenström & Sandell 2007; Kantrowitz, Katz & Paolitto 1990; Leuzinger-Bohleber ym. 2003).

Kehitysaskleet, joita on otettu uusissa mikroanalyttisissä potilaan ilmaisun tutkimusmenetelmissä, ovat mahdollistaneet yksityiskohdaisemman psykoanalyttisen prosessin ja menetelmän tutkimuksen siitä, miten vuorovaikutus kehittyy kliinisessä tilanteessa. Tässä nyt esiteltävässä tutkimuksessa käytämme dialogista sekvenssianalyysejä ilmaisun mik-

roanalyttisena menetelmänä, kun pyrimme ensin näyttämään toteen empiirisesti, miten itsehavainnoinnin kehittyminen muodostaa edellytyksen itseanalyttisen funktion kehittymiselle. Tarkastelemme Amalia X:n tunnettua psykoanalyttista tapausta ja hänen analyysin sa tunteja 152–156 osoittaaksemme, miten tämä tapahtuu. Toiseksi pyrimme selventämään, mitä itseanalyysi on käyttäen materiaalia teoriaa rakentavalla tavalla.

Potilas, terapeutti ja kliininen materiaali

Amalia X (Kächele ym. 2006; Thomä & Kächele 2007) on yksi eniten tutkituista psykoanalyttisista tapauksista. Tullessaan psykoanalyysiin Amalia X oli 35-vuotias opettaja, jonka keskeisinä hoitoon hakeutumisen syinä olivat itsetuntoon liittyvät hankaluudet, jotka olivat altistaneet häntä masennukselle.

Amalia kärsi hirsutismista (vahvasta karvoituksesta ympäri kehoa). Hän koki itsensä leimatuksi ja estyneeksi muodostamaan intiimejä suhteita, vaikka kykenikin piilottamaan stigmansa muilta. Amalian isää on kuvattu jäykäksi ja joustamattomaksi, jolla oli hankaluutta kommunikoida tunnetasolla ja joka oli poissa Amalian lapsuudessa. Amalian äitiä puolestaan on kuvattu eläväksi ja kulturelliksi, joka oli kärsinyt miehensä poissaolevuudesta. Äitinsä vakavan sairauden takia Amalia lähetettiin 5-vuotiaana tätinsä luokse asumaan, missä hän asui kymmenen vuotta. Vaikkakin Amalia menestyi koulussa, hän kärsi tätinsä ja isoäitinsä tiukasta uskonnollisesta kasvatuksesta.

Ratkaisuna hirsutismiin Amalia oli nuoresta pitäen halunnut alkaa nunnaksi ja olikin mennyt luostariin 20-vuotiaana. Hän eli ankaraa uskonnollista elämää, kärsi syllisyyden tunteista mutta kääntyi pois (ennen analyysin alkua) kirkon piiristä. (Kächele ym. 2006; Kächele, Schachter & Thomä 2008; Levy, Ablon & Kächele 2012; Thomä & Kächele 1994a, 1994b.)

Analyttikkona toimi kokenut ja hyvin tunnettu psykoanalyttikko. Tapausmateriaali kerättiin yhteistyössä Ulmin yliopiston psykoterapeuttisen keskuksen kanssa. Se koostuu 517 ääninauhoitusta tunnista, jotka on myös litte-

roitu. Näistä 517 tunnista olemme valinneet tunnit 152–156 tarkempaan analyysiin. Tunti 152 analysoitiin käyttäen ääninauhoitetta sekä transkriptiota. Tuntien 153–156 osalta käytimme vain transkriptioita.

Valinta näiden tuntien käytöstä tehtiin aiemman tutkimuksen perusteella Amalian tapauksesta; tuntia 152 on pidetty erinomaisena esimerkkinä psykoanalyttisesta prosessista ja tekniikasta sekä kliinisesti (Akhtar 2007; Jimenez 2004; Kächele ym. 2006; Thomä & Kächele 1994) että empiirisesti (Albani ym. 2006; Buchholz, Spiekermann & Kächele 2015). Keskeinen teema ennen näitä tunteja oli Amalian toive olla joku merkittävä analyttikolle (hän antoi esimerkiksi analyttikolle kellon, jonka toivoi lyövän heille molemmille; ks. Thomä & Kächele 1994a; 1994b).

Amalian analyysi tapahtui osana tutkimusasetelmaa. Tämä herättää kysymyksiä siitä, mitä tämä tutkimusasetelma ja ääninauhoitusten käyttö merkitsi Amalialle ja hänen analyttiselle prosessilleen. Meidän tietääksemme tämä keskeiseksi teemaksi tuleva kysymys ei aiemmin ole tullut tematisoiduksi analyysissä (pois lukien tietoinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta ja materiaalin antamisesta myös tutkimuskäyttöön).

Menetelmä: Dialoginen sekvenssianalyysi (DSA)

Analyttikkoina kuuntelemme analysandin ilmaisua useista näkökulmista, ja nämä johtavat erilaisiin auttaviin interventioihin analyttikon osalta. Kaksi näkökulmaa, kuten Bollas (2011) on todennut, voidaan erityisesti nähdä toisiaan täydentävinä elementteinä kliiniseen tilanteeseen. Ensimmäisessä näkökulmassa analyttikko kuuntelee analysandin vapaiden assosiaatioiden sisältöä: mistä analysandi puhuu ja miten hän suhtautuu näihin havaintoihin. Tämä on "freudilainen kuuntelun tapa". (Bollas 2011.) Toinen näkökulma fokusoii suoremmin analysandin ja analyttikon väliseen suhteeseen. Analyttikko kuuntelee ilmaisua kiinnittäen erityistä huomiota transferenssi-materiaaliin: miten analyttikko analysandin ilmaisun vastaanottajana vaikuttaa vapaan

assosiaation flow'hun. Tämä on "objektisuhdetapa kuunnella" (Bollas 2011). Kliinikkoina käytämme näitä molempia tapoja kuunnella, vaikkakin yksi tai toinen voi paikoitellen painottua enemmän lähestymistavoissamme kliiniseen materiaaliin – riippuen analysandista, omasta taustakoulutuksestamme tai mieltymyksistämme.

Tässä tutkimuksessa käytämme dialogista sekvenssianalyysiä laadullisena mikroanalyytisenä menetelmänä analysoimaan Amalian ilmaisua tuntien 152–156 aikana. Analysandin ja analytikon ilmaisujen "kuuntelun tapana" DSA on kliininen materiaalin luentatapa, joka pyrkii pitämään mielessä näitä *molempia* näkökulmia. Avaamme tätä tarkemmin seuraavissa kappaleissa. Kuitenkin DSA:n tutkimuksellisessa käytössä suhteessa "perinteiseen kliiniseen kuuntelun tapaan" on joitain merkittäviä eroja: siinä missä kliinisessä praktiikassa analytikko voi aina vahvistaa ja uudelleen jäsentää tulkintojaan analysandin kanssa *in vivo*, tällaista ylellisyyttä ei tutkimusasetelmassa ole. Tässä tutkimuksen objekti ei voi "vastustaa" ja korjata tutkijoiden johtopäätöksiä.

Laadulliset erot käytettävissä olevassa kliinisessä materiaalissa tuo rajoituksia sen käyttöön. Tästä huolimatta Amalian koko analyysin saatavilla olo ääninauhotteiden ja transkriptioiden muodossa mahdollistaa tutkijoille materiaalin mikroanalyysin ja itsehavainnoinnin kehittymisen tutkimisen sellaisella yksityiskohtaisuudella (ja laajuudella), mikä muuten ei olisi mahdollista (ks. Kivikkokangas & Leiman 2019). Tekniset yksityiskohdat DSA:n teoriasta ja käytöstä menetelmänä tapaustutkimuksissa on kuvattu aiemmissa metodologisemmin painottuneissa artikkeleissamme (Kivikkokangas & Leiman 2019; Kivikkokangas, Leiman & Laitila 2018; Kivikkokangas, Leiman, Laitila & Stiles 2020; Leiman 1992; 1994; 1997; 2000; 2002; 2004; 2006; 2011; 2012; Tikkanen 2015; Valkonen 2018).

DSA perustuu Bakhtinin ilmaisuteoriaan (1984). Keskeinen idea on: puhuja aina asemoi/positioi itsensä suhteessa viittauskohteeseen ("asia", mistä hän puhuu) sen perusteella, kenelle hän puhuu (vastaanottaja). Ilmaisut ovat aina osoitettuja jollekulle ja ne

viittaavat johonkin. Lisäksi analytikko ei ole ai- nut ilmaisun vastaanottaja (ks. myös Heimann 1950; "näkemättömät toiset"). Jopa yksityiset ajatuskulkumme on osoitettuja sisäiselle toiselle (superego), ja sen vastausta odotetaan ja ennakoidaan. "Mistä puhutaan" ja "kenelle puhutaan" muovaavat sitä tapaa, miten puhuja rakentaa ilmaisunsa (mukaan lukien ilmaisun prosodit kvaliteetit). Tutkimuskäytössä DSA jäljittää tätä sisällön ja vastaanottajan dynaamista vastavuoroisuutta missä tahansa kommunikatiivisessa tilanteessa.

Ilmaisun analyysin perusyksikkö DSA:ssa on *suhde viittauskohteeseen* (*stance to the referential object*) eli se, miten puhuja asemoi itsensä suhteessa siihen asiaan/sisältöön, josta hän puhuu. Ilmaisut näyttävät puhujan aseman suhteessa viittauskohteeseen. Tässä kontekstissa kohde (engl. object) ei ole toinen ihminen (kuten yleensä käytämme psykoanalyttisessa keskustelussa), vaan toiminnan kohde eli suhteessa siihen "asiaan", mihin ihminen asemoi itsensä (esimerkiksi havainto, josta analysandi puhuu). Kun puhumme jostain, väistämättä kommunikoimme myös henkilökohtaisen asemoitumisemme (engl. *personal stance*) suhteessa tuohon kohteeseen – oli tuo kohde sitten toinen henkilö, tärkeä puoli itsestämme, tilanne maailmassa, uni tai muisto, henkilökohtaisesti tärkeä ajatus tai mikä tahansa kokemus arkipäivässämme (Leiman 2011).

Reflektiiviset kommentit omista tunteista tai väliin tulevat kommentit ("Idioottimaista") ovat *suoria* esimerkkejä suhteesta (ei spesifioitu tässä) viittauskohteeseen – näissä kommentissa puhuja näyttää avoimesti, miten hän suhtautuu niihin asioihin, joista hän puhuu. *Epäsuoria* esimerkkejä suhteesta erilaisiin viittauskohteisiin voivat olla idiosynkraattisten sanojen käyttö, epäroinnit ja tauot, jotka voivat viitata 1) ongelmalliseen suhteeseen ei-artikuloituun kohteeseen (esimerkiksi analysandi kokee hankaluutta suhteessa mielessä olevaan asiaan) ja/tai 2) aktivoituneeseen ongelmalliseen transferenssifantasiaan analytikosta (toisin sanoen siihen, millaisen kuvan vastaanottajasta analysandi *rakentaa*). Ymmärrettävästi suhde kohteeseen heijastaa *molempia*, ja näiden kahden dimension dyna-

miikka, eli sisällön ja vastaanottajan, muodostaa fokuksen DSA:ssa.

Tiivistäen, käyttäen tavanomaisempaa psykoanalyttistä puhuntaa, DSA:n kautta katsotaan, miten kokemus analytykosta vaikuttaa niihin asioihin, joista analysandi kykenee puhumaan; katsotaan dynamiikkaa transferenssin ja tavoitettavien asioiden välillä, kuten tämä näkyy ilmaisussa. Niinpä ehdottaisimme Bakhtinin ilmaisuteorian tarjoavan hedelmällisen tavan käyttää toisiaan täydentävästi näitä kahta näkökulmaa, freudilaista ja objektiuhdetapaa, kliinisen materiaalin luennassa: *se, mistä puhuu, ja se, kenelle sanansa osoittaa*, ovat aina vastavuoroisessa yhteydessä toisiinsa (Leiman 2012).

Yksityiskohtainen esimerkki voi toimia parhaana tapana näyttää, miten materiaalin mikroanalyysejä tehdään DSA:ssa. Vinjetissä 1 olemme korostaneet ilmaisun viittauskohteen ja alleviivanneet hypoteesimme suhteesta kohteeseen. Analysoidessa transkriptioita ei ole mahdollista käyttää analysandin nonverbaalista kommunikaatioita määrittääksemme suhdetta kohteeseen. Ymmärrettävästi nämä kommunikaatiot (kuten kasvojen peittäminen, asennon vaihtaminen) ovat mitä tärkeimpiä merkkejä analyttikon yritykselle tunnistaa analysandin suhdetta viittauskohteeseen. Lisäksi suurin osa transkriptioista ei välitä analysandin ääntä, toisin sanoen sen eri sävyjä ja rytmejä. Numerot suluissa viittaavat taun pituuksiin sekunneissa.

Tutkimuksen prosessi

Analyysi eteni kolmessa vaiheessa: 1) Amalian tunti 152 valittiin analyysin aloituskohtaksi semanttisten positioiden hahmottamiselle. Tämä valinta tehtiin aiemman tutkimuskirjallisuuden perusteella, missä tämä tunti oli valittu niin kliinisiin (Akhtar 2007; Jimenez 2004; Kächele ym. 2006; Thomä & Kächele 1994) kuin empiirisiin perustein (Albani ym. 2006; Buccholz, Spiekermann & Kächele 2006) erinomaiseksi esimerkiksi psykoanalyttisestä prosessista ja tekniikasta. 2) Amalian uni ja siinä näyttävät positiot hahmotettiin keskeiseksi ongelmallisen kokemuksen analyysin lähtökohdaksi, jonka kehitystä seurassimme tuntien 152–156

ajan. Ensimmäinen kirjoittaja oli tutustunut koko kliiniseen aineistoon ja valitsi tutkimuskysymyksen ohjaamana vinjettejä tarkempaan analyysiin datasessioryhmään¹. Tunti 152 analysoitiin käyttäen ääninauhaa ja transkriptiota. Tunnit 153–156 analysoitiin käyttäen ääninauhoihin perustuvia litteraatioita. 3) Kun analyysit tunteista 152–156 oli tehty, oli mahdollista palata takaisin tuntiin 152 ja arvioida, toiko uudenlainen kehittynyt ymmärrys uusia näkökulmia alun problematiikkaan.

Amalian ongelmallisen kokemuksen analyysi – uni tunnilla 152

Amalian keskeinen ongelmallinen teema, jota tulemme seuraamaan tuntien 152–156 ajan, tulee näkyviin Amalian unessa heti tunnin 152 alussa. Keskeinen teema Amalian analyysissä tuntia edeltäen oli ollut Amalian toive olla joku, joka olisi erityinen analyttikolle. Esimerkiksi hän oli antanut analyttikolle lahjaksi kellon, joka tikittäisi heille kahdelle (ks. Thomä & Kächele 1994). Tilan puutteen takia näytämme vain rajoitetusti valittuja vinjettejä. Rivinumerot ovat mukana, jotta lukija voi saada kuvaa, mistä kohtaa tuntia näyte on otettu.

Vinjetti 1 (tunti 152, rivit 44–63)².

Amalia: hhhhhh (7) viime yönä näin unta tänä aamuna (2) (1) kello oli juuri soinnut (1,4) minut oli murhattu tikarilla

Analyttikko: hm

Amalia: mutta se oli tosin (0,7) kuin filmissä (2,2) minun piti maata aika pitkään (1) mahallani ja tikari oli selässä ja (2,2) sitten tuli aika paljon ihmisiä (5) ja (2) en enää tiedä mitä varten (-) pitää käsiä aloillaan jotenkin niin kuin kuollut

Analyttikko: hm

Amalia: minulle oli hyvin noloa että hame oli luiskahtanut niin ylös (1) takaa

Analyttikko: hm

Amalia: ja sitten tuli (1) kollega hyvin selvästi nähtävissä XY:stä se oli kaikkein ensimmäinen työpaikkani (1) hän veti tikarin selästäni ja otti sen mukaansa en tiedä se oli ikään kuin matkamuisto (2) ja sitten tuli nuori pari tiedän vain, että mies oli neekeri

ja sitten he leikkasivat pois **tukkani** ja aikoivat tosiaan tehdä siitä **peruukin**, luullakseni (2) ja se oli minusta todella kauheaa (2) ja he **alkoivat sitten leikkaamaankin** (3) ja (2) **sitten nousin ylös** (2) ja menin (**kevyt naurahdus**) **kampaajalle** (3) (nielaisee) tarkoitan että **herätyskello soi juuri silloin** (1) (nielaisee) **soinut** (3) ja **heräsin**

Kuten olemme aiemmin kuvanneet (Kivikokangas & Leiman 2019) Amalia etenee unen kertomiseen kuvaamalla aluksi sen ulkoiset puitteet (rivit 44–45). Siihen hän myös lopettaa (rivit 62–63), mikä korostaa unen sisällön ja heräämisen jälkeisten tapahtumien erillisyyttä. Hiusten leikkaaminen ja peruukin tekeminen lienevät viittauskohteina kuitenkin merkitysyhteydessä kampaajalle menemiseen.

Itse unen kerronta voidaan jakaa teemaattisesti kolmeen kohtaukseen. Ensimmäinen kohta alkua suoralla kuvauksella ”*minut oli murhattu tikarilla*” (46). Amalia ilmaisee suhtautumisensa tapahtumaan siirtymällä tarkastelemaan sitä ulkopuolisesta näkökulmasta ikään kuin hän olisi katsoja elokuvissa (47).

Tätä seuraa yksityiskohtaisempi kuvaus (48), joka tiivistyy ilmaisuun ”*jollain tapaa kuin kuollut*” (50). Huomiota kiinnittävät sitä edeltävät sanat ”*minun täytyi pysyä makamassa*” ja ”*en enää tiedä mitä varten (-) pitää käsiä aloillaan*”. Jokin pakottaa Amalian liikkumattomuuteen, mutta hän ei saa siihen kosketusta. Kuvauksen näkökulma huojuu kokevan ja havainnoivan position välillä. Sitä ilmentää viittauskohteen hetkellinen vaihtuminen (49) paikalle tuleviin ihmisiin.

Seuraavassa (51) Amalia samastuu täysin kokemukseensa unessa aistiessaan hameen nousseen ylös. Ilmaisun sisältyy selkeä semanttinen positio. Hameen nouseminen ”*niin ylös*” oli ”*hyvin noloa minulle*” sisältää sekä viittauskohteen että suhteen siihen. ”*Sehr peinlich*” on Amalian ensimmäinen ilmaisu hänen suhteestaan hameeseen ja paikalla oleviin ihmisiin. Ääninauhalla Amalian intonaatio antaa yksityiskohtaisemman vihjeen hänen suhteestaan viittauskohteeseen. Hänen äänensä on ikään kuin itkun kynnyksellä, se melkein tukahtuu, mutta Amalia kokoaa itsensä lopettaakseen lauseensa.

Seuraava kohta kuvaava Amalian kollegan, joka veti tikarin pois (52–56). Teon suoraviivainen kuvaus määrittelee kollegan toiminnan laatua. Sen keskellä on siirtymä havainnoivaan position ”*jonka saatoin helposti nähdä*” ja todennäköisesti analyytikolle osoitettu selvennys miehen identiteetistä.

DSA:ssa kiinnitetään huomiota sanojen *valintaan*. Puhujan suhde viittauskohteeseen on usein upotettu sanan kielelliseen merkitykseen. Tässä ”*matkamuisto*” luonnehtii kollegan suhtautumista tikariin, joka oli isketty Amalian selkään. Tikari ja matkamuisto sisältävät todennäköisesti sangen rikkaan viiteverkoston. Amalian on vaikea löytää sille osuvaa ilmaisua, mikä ilmenee kommentoivissa sanoissa ”*ja en tiedä*” ja ”*se oli kuin*”.

Dialogisessa sekvenssianalyysissä on kuitenkin varottava spekuloimasta tikarin ja matkamuiston symboliikkaa. Jälkikäteen toteutuvassa analyysissä potilas ei voi ottaa kantaa tulkinnan kohdallisuuteen. Amalia kuvaa tässä toisen ihmisen toimintaa, mikä tämän näkökulmasta näyttää mutkattomalta, tilanteessa kohdalliselta teolta. Toimija menee tiensä kiinnittämättä huomiota Amalian kokemukseen.

Kolmas kohta (57–61) sisältää samankaltaisen jännitteen oman ja toisten semanttisen position välillä suhteessa samaan viittauskohteeseen. Se on tässä Amalian tukka. Sekvenssin eteneminen on lähes identtinen kohtaukselle kollegan kanssa. Ensimmäiseksi Amalia kuvaa nuorenparin, mitä täydentää yksityiskohtaisempi havainto miehestä ”*Muistan vain että hän oli neeker³*”. Siinä missä kollega muunsi tikarin matkamuistoksi, nuoripari haluaa leikata Amalian hiukset ja tehdä niistä peruukin. Amalia keskeyttää tapahtuman kuvaamisen erityisellä suhtautumisen ilmaisulla ”*ja se vaikutti todella kauhealta*” (60) ja jatkaa kahden sekunnin tauon jälkeen, että pariskunta todella alkoi leikata hänen tukkaansa. Myös tässä tapahtumassa Amalia on kuin lamaantunut eikä mahda heidän toiminnalleen mitään. Heillä ei sen sijaan näytä olevan mitään suhdetta Amalian kauhuun.

Uni loppuu äkillisesti assosiativiseen viittaukseen kampaajasta. Se kääntää aamun

tapahtumien ajallisen järjestyksen viimeiseen ilmaisuun nähden, kuvaukseen heräämisestä. Herätyskellosta ja heräämisestä Amalian unta koskeva selonteko myös alkoi.

Unen temaattinen yhtenäisyys sisältyi jännitteeseen toisten näennäisen välinpitämättömän tai kevyen suhtautumisen (*ohikulkijat, kollega, nuoripari*) ja Amalialle erityisen merkityksellisten kohteiden (*tikari, hame, hänen hiuksensa*) välillä. Hän on kuin avuton ja lamaantunut uhri suhteessa toisiin, jotka ovat vapaita toimimaan ja voivat tehdä hänelle mitä vain haluavat. Avuttomuuden ohella häpeä lielee Amalian unikokemuksen olennainen semanttinen positio, vaikka se näyttäytyy selvästi ainoastaan hameen vetäytymistä koskevassa viittauksessa.

Tämä formulaatio on tiivistelmä toistuvista suhtautumisista kohteisiin – tapa, miten Amalia asemoituu suhteessa puhuttuihin asioihin heijastuneena hänen ilmaisussaan – manifestissa unen materiaalissa. Unen symboliikka ehdottaa keskeisen teeman olevan seksuaalisuus, passiivisesti koettuna. Väkivalta voi olla osa eroottista kokemusta. Amalia voi olla haavoittuva eroottisissa toiveissaan, ja tämä heijastuu väkivallan pelossa: ikään kuin hän on muiden armoilla, jotka välinpitämättöminä näkevät hänen paljastuneen tilansa. Samaan aikaan liikkumattomuus voi olla defensiivinen eroottisten toiveiden aktualisaatiota vastaan: kun ei liiku, on viaton. Näiden näkökulmien perusteella Amalian keskeinen kehitystehtävä olisi oman seksuaalisuuden haltuunotto, ja uni viittaa tähän. Varovaisempi muotoilu olisi: sen sijaan että attribuoi toimijuuden muihin, analyysi voisi auttaa Amaliaa löytämään sen itselleen.

Vastauksessaan Amalian äkilliseen tapaan päättää ilmaisunsa unestaan analyttikko kuvaa, miten kuitenkin Amalia pystyy nousemaan ylös unen lopussa. Seuraavissa vuoroissa [ei näytetty tässä] ongelmallisen teeman heijastuksessa unen narratiivissa Amalia ei kuitenkaan pysty tarttumaan siihen, mitä analyttikko tarjoaa tai viipyilemään unessa artikuloimassaan häpeän ja kauhun kuvastossa. Uni ongelmallisenä kokemuksena tulee ilmaistuksi mutta ei vielä yhdessä jaetuksi ja tutkituksi. Amalia ei kykene lähestymään uudelleen untaan ja ottaa

helposti vähättelevän suhteen niin omaan kokemukseensa (se, mitä ajattelen, on ”*Idiootti! Miten idioottimaista!*”) kuin analyttikon yrityksiin kiinnittää huomiota erilaisiin (unen viittaamiin) teemoihin (Kivikkokangas & Leiman 2019).

Amalian ongelmallinen suhde analyttikkoon

Myöhemmin tunnilla 152 Amalia kykenee työstämään suhdettaan analyttikkoon, mutta unen ilmaisemien teemojen analyysi säilyi suljettuna. Amalian ongelmallinen suhde analyttikkoon tulee näkyviin pelossa toisen vastauksesta hänen vaatuvuuteensa: kestääkö toinen ja osaako toinen käsitellä (sitä mikä itselle näyttää hallitsemattomana, liiallisena ja tuhoavana). Amalia pelkää, että analyttikko ei kestä ja selviydy – peläten analyttikon olevan yhtä pehmeä kuin hänen isänsä oli ollut. Jotain Amalian halusta ja vaatavuudesta tiivistyy moneen suuntaan avautuvaan haluun tarttua analyttikkoon niskasta ja pitää hänestä lujasti kiinni.

Vinjetti 2 (sessio 152, rivit 111–129)

Amalia: Ah, tiedätkö, joskus – minulla on se tunne – haluaisin rynnätä luoksesi, tarttua sinua niskasta kiinni, ja pitää kiinni niin lujasti, ja sitten

Analyttikko: hm

Amalia: ja sitten ajattelen, hän ei ikinä kykenisi ottamaan sitä vastaan, yhtäkkiä, hän tippuisi kuolleena maahan

Analyttikko: hm

Amalia: ja sitten näen sinut, jollain tapaa – myös palavana, tai, tai, en löydä sanoja sille, en tiedä mitä näen tai tunnen sitten

Analyttikko: Etten kykenisi ottamaan sitä vastaan, että minä...

Amalia: Niin

Analyttikko: En pysty, en pysty ottamaan sinua ja

Amalia: Niin, minua pitämässä sinusta lujasti kiinni

Analyttikko: hm

Amalia: Se on jotain liikaa sinulle jollain tapaa

Analyttikko: um – hmm

Amalia; Tai enemmänkin sillä tapaa, että sinä, sinä alat jollain tapaa tutista ja järkkyy, ja sinä – mutta sitten usein mietin, jos olen näin täysin varma tästä, miten se saa minut tuntemaan (6)

Tämän keskeisen teeman – mitä analyttikko voi kestää – kehittyminen tulee tärkeäksi seuraavilla tunneilla 153–156 ratkaisevin seurauksin. Tunnilla 152 analyttikko tuo aktiivisuuden vaarallisuuden (suhteessa analyttikkoon) unen näyttämölle.

Vinjetti 3 (sessio 152, rivit 130–142)

Amalia: sillä tällä hetkellä se on oikeastaan Analyttikko: se on oikeastaan taistelua puukosta [engl. a fight for the knife]

Amalia: kyllä, niin voisi sanoa

Analyttikko: hmm – tällä tavoin voi näyttää mitä unessa oli

Amalia: luulen niin, kyllä, ja syy siihen että se on niin paha on – niin, kyllä koska olen yksinkertaisesti, minulla on ollut samankaltainen kokemus aiemmin uneksinnasta, ja lopputulos oli silloin yksinkertaisesti että minä lähdin, ja olin kaikki ne vuodet täysin poissa / menin luostariin

Analyttikko: hmm

Amalia: Ei, ei enää ikinä! Olen vakavasti epäillyt olinko oikeassa lähtiessäni pois

Analyttikko: hmm

Amalia: ja nyt, näin pitkän ajan jälkeen on taas tämä halu paeta //

Analyttikko: hmm... sen sijaan että taistelisi puukosta, niin menisi luostariin

Analyttikon mukaan aktiivisuuden vaarallisuus näyttäytyy siten myös unessa. Amalia selvittää aiemmin tekemäänsä valintaa (samankaltaisessa emotionaaliossa tilanteessa hän lähti pois luostariin). Analyttikko formuloi sisäisen liikkumatilan vaihtoehdot muotoiluun ”*taistella puukosta tai mennä luostariin*”. Taistelu puukosta vaikuttaa viittaavan kiellettyyn (aktiiviseen) asennoitumiseen, vaihtoehtona (passiiviselle) kokemukselle halvaantuneena olemisesta tai pakoon juoksemisesta (luostariin). Tapaamisen lopussa Amalia palaa alussa esille tuotuun ongelmalliseen kokemukseen.

Vinjetti 4 (sessio 152, rivit 564–603)

Amalia: se on yksinkertaisesti... [Viittaa edeltävään, missä uneksunut analyttikon työtilasta hautausmaan edustalla täydellisen rauhan paikana.]

Analyttikko: ovi luostariin?

Amalia: Kyllä! Tuo tekee sen inhottavan selväksi minulle että

Analyttikko: Kyllä

Amalia: tällä hetkellä

Analyttikko: mutta se antaisi sinun – sitten voisit säästää minut ja itsesi, eikö

Amalia: Kyllä, voisin jättää sinut ulkopuolelle. Ja sinä voisit pitää omat dogmasi

Analyttikko: kyllä

Amalia: Sitten minä en todella haluaisi tapella kanssasi

Analyttikko: hmm

Amalia: se on totta // tai repiä päätäsi irti

Analyttikko: kyllä, mutta silloin sinun ajatuksesi eivät rikastaisi minun ajatuksiani, minun dogmani eivät kohtaisi sinun dogmejasi, vai?

Amalia: ei

Analyttikko: ja miten näiden kohtaamisten kautta, sinun kosketuksesi minun mieleeni, päähäni. Vaikuttaisi, että sinulla on tahto ja kyky muuttaa tätä kautta jotain.

Amalia: kyllä. Ehkä jälleen yksi yritys juosta pakoon? Minun täytyy kertoa siitä sinulle maanantaina, ja kaikista mitä sen myötä tulee mieleen

Analyttikko: hmm

Amalia: tai oikeammin, kaikista niistä asioista mitä edelleen tulee mieleen siitä

Amalian voimakas halu juosta pois, luostariin, nähdään pakona ponnistelusta/kamppailusta analyysissä. Hän ei halua ”*kamppailla*” analyttikon kanssa, hän jättää tämän ulkopuolelle testaamatta, millaista toimintaa analyttikko voisi Amalialta kestää. Analyttikko jäsentää Amalian ambivalenssia omaa toimijuuttaan kohtaan osoittamalla, kuinka Amalia voisi muuttaa jotain, ja Amalia tunnistaa, miten hänen pakonsa luostariin eväisi mahdollisuuden muuttaa jotain yhdessä jaettujen kokemusten ja keskusteluiden kautta.

Amalia vaikuttaa avoimesti tunnustelemaan välttävää suhtautumistaan ja kuvaa orasta-

vasti uutta tuntumaa sen vaikutuksista (*"Minun täytyy kertoa siitä sinulle maanantaina, ja kaikesta mitä sen myötä tulee mieleen"*). Tämä lupaus tunnin 152 lopussa on lyhyt näyte siitä, miten Amalia on nyt kykenevä suhtautumaan (ainakin hetkellisesti) uudella tapaa pelkoonsa tulla aktiiviseksi, ja hän käyttää tässä analytiikon muotoilua oivalluksensa tavoittamiseen.

Tunnin 156 analyysi – ensimmäisiä askeleita kohti itseanalyttistä funktiota

Tilarajoitusten vuoksi tuntien 153–155 analyysiä ei näytetä tässä. Haluamme kuitenkin tuoda esiin muutaman lukijaa auttavan asian.

Tunnilla 153 Amalia jää jumiin aktiivisesti välttävään asemaan suhteessa ongelmalliseen kokemukseen ja hän hylkää kaikki interventiot. Tärkeä teema tulee esiin tunnilla 154. Amalia reflektoi uudella tavalla hänen ja analytiikon näkökulmien erillisyyttä. Analytiikon toiseuden hahmottaminen mahdollistaa Amalialle useiden keskeisten teemojen pohdinnan: hänen tarvitsevuutensa ja kriittisyytensä analytiikka kohtaan, miten hän eri tavoin väistää analytiikon interventioita ja myös oman (ongelmalliseksi koetun) seksuaalisuuden. Näitä teemoja kehitellään eteenpäin tunnilla 155, missä Amalian pelko tulla analytiikon kritisoinnaksi tulee transferenssiin. Amalia ilmaisee omia mielipiteitään suuremmin, mikä puolestaan vahvistaa pelkoa siitä, miten analytiikko saattaisi vastata tähän. Lopuksi Amalia selvittää, miten ajatuksiensa kehittelyn kautta hänen voimakas halunsa ja paine paeta (luostariin) on kadonnut.

Seuraavaksi esitämme tarkemmin tunnin 156 ensimmäisen osan analyysia. Tämä osa voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensin Amalian ongelmallinen kokemus halvaantuneena olemisesta tulee uudelleen unen näytämölle. Toinen vaihe aloitetaan jälleen uuden unen kautta, joka viittaa suoraan analyttiseen suhteeseen. Kolmas vaihe näyttää, miten uudenlainen kyky saavuttaa ja käsitellä unen sisältöjä tulee käyttöön sekä uudenlainen havainto aiemmin torjutuista peloista.

Amalia aloittaa tunnin kertomalla unen, jonka oli nähnyt levottomana yönä. Hän oli

kamppailut ambivalenssinsa kanssa pakoon juoksemisesta: *"Ajaisinko pois täältä kaikesta vai enkö?"*

Vinjetti 5, ensimmäinen uni, (sessio 156, rivit 8–75)

Amalia: Viikonloppuna näin oudon unen. Me olimme, ikään kuin minä olisin sisäoppilaitoksessa ja moni oppilas olisi vielä kotona, sisällä... en tiedä, tunnetko (nimi epäselvä) taiteilijaa... ja... olimme hänen talossaan kellarissa alimmassa kerroksessa tai, ei ei, maantasossa, ja kollega ja minä nukuimme siellä, seuraavan oven takana oli näitä laitoksessa asuvia oppilaita, ja yhtäkkiä poika seisoi meidän vuoteemme edessä, ja sen on täytynyt olla, hän näytti aivan kuin eräältä aikaisemmalta oppilaaltani [kuiskaa jotain mistä ei saa selvää] ja hän sanoo: Nouskaa ylös, minä myrkytän teidät nyt kaasulla! Ja sitten kollega käveli ulos hänen kanssaan, ja hän halusi tehdä sen kaasuhellalla ja sitten he kävelivät ulos, hän jätti oven auki. Ja sitten minä menin ikkunalle, halusin mennä ulos ikkunasta, kuitenkin, en mennyt mutta ajattelin, jos menen ulos ikkunasta nyt, olin jollain tapaa jähmettynyt tai jumissa, jos pääsen naapurin luokse sitten, sitten se tuli mieleeni: voi ei, naapuri on muuttanut pois! Siellä asuu nyt muita, he eivät päästä minua sisään vaikka huutaisin. Sitten ajattelin, paljain jaloin, kaikki ei mene hyvin, ja sitten se tuli äkillisesti mieleeni: ehkä ulkopuolella on vartija. Ja kaikki oli niin halvaannuttavaa, ja en tiennyt ollenkaan mitä tehdä. Kaiken sen keskellä heräsin peloisani ja minulla oli uskomattomia sydämentykytyksiä, se oli vain niin outoa, että en tehnyt juuri sitä kaikkea, mitä olisi varmasti voinut tehdä, mennä siis ulos ikkunasta ainakin ja katsoa huolellisesti olisiko siellä ketään (engl. "whether there would be anyone standing there").

Unessa uhka tulee Amalian entisen oppilaan kautta. Amalian vastaus tähän uhkaan eroaa selvästi kollegan vastauksesta. Siinä missä kollega oli aktiivinen, käveli ulos huoneesta, Amalia palasi vastauksessaan uudelleen halvaantumisen kokemukseen.

Vaikkakin unen temaattinen kompositio muistuttaa unta tunnilta 152 (Amalia samais-

tuneena haavoittuvaksi, uhkaavien ja voimakkaiden toisten armoilla), tässä on joitain merkittäviä eroja. Ensinnäkin unen narratiivi keskeytyy Amalian reflektiivisillä kommentteilla, jotka osoittavat, miten Amalia kykenee uudella tapaa suhtautumaan siihen, mitä hän kuvaa. Toiseksi ulkoisten tapahtumien kuvaukset limittyvät näiden aikana tapahtuvan sisäisen dialogin kuvaukseen. Kolmanneksi siinä missä aiemmin toiset unissa eivät näyttäneet mitään huolta/liikutusta Amalian kamalaan tilanteeseen, Amalia näyttää, miten on olemassa toivoa avun käsillä olosta (naapuri, vartija) – saatavilla olevuudesta – vaikkakin hän ei voi aivan luottaa siihen.

Unen narratiivissa tämä viimeinen osio on sekoitus suoraa sisäistä puhetta (preesensissä), jota ympäröi deskriptiiviset kuvaukset (imperpektissä), missä uusi teema toivon mahdollisuudesta introdusoidaan – auttava toinen saattaa olla käsillä, saatavilla: *kuitenkaan, en mennyt ulos mutta ajattelin, jos menen ulos ikkunasta nyt, olin jollain tapaa jähmettynyt tai jumissa, jos pääsen naapurin luokse sitten*, (epävarma mutta toiveikas) *voi ei, naapuri on muuttanut pois! Siellä asuu nyt muita, he eivät päästä minua sisään vaikka huutaisin*. (Toiset eivät välitä Amalian hädästä.) *Sitten ajattelin, paljain jaloin* (haavoittuva), *kaikki ei mene hyvin* (ei toivoa/hylätty/lannistunut) *ja sitten se tuli äkillisesti mieleeni: ehkä ulkopuolella on vartija*.

Tämä auttavan toisen käsilläolo epätoivoisessa apua kaipaavassa tilanteessa on merkitsevä muutos suhteessa unen tematiikkaan tunnilla 152, missä toiset olivat täysin välinpitämättömiä. Eräässä mielessä tunnin 156 unessa on kyse siitä, miten Amalia kävelee ikkunan luo, haluaa mennä ulos mutta ei pysty – ja tältä kynnykseltä hän ajattelee unessaan toisten käsilläolon mahdollisuutta ja sitä, miten nämä hänelle vastaisivat. Unen ensimmäinen osa, missä Amalia on epävarma mutta toiveikas, päättyy toisten täydelliseen välinpitämättömyyteen (*“eivät päästä sisään vaikka huutaisin”*). Tässä Amalia kykenee, kontrastina tunni 152, samaistumaan kokevaan positioon unessa; hän pystyy lähestymään ja ajattelemaan unen sisältöjä, hän kykenee astumaan kokemukseensa unessa, ottamaan

tämän perspektiivin. Sitten, ilman vastausta toisilta (hänen avunhuutoonsa), hän kykenee astumaan haavoittuvuuden kokemukseen: hän ajattelee – paljain jaloin – ettei ole olemassa toivoa. Tämän jälkeen, jälleen, ajatus mahdollisesta avusta tulee hänen mieleensä vartijan hahmossa.

Tässä sekvenssissä mahdollisista auttavista toisista on jatkuva liikehdintä edestakaisin. Ensin Amalia ajattelee naapureita, mutta päätelee heidän muuttaneen pois. Toiseksi hän tulee ajatelleeksi vartijaa. Nämä kaksi liikettä kohti uutta mahdollisuutta (auttavan toisen saatavillaolosta) lomittuvat havaintoon paljain jaloin olemisesta. Voi ajatella, että ensimmäinen liike näyttää radikaalin askeleen: nojaaminen auttavan toisen mahdolliseen käsilläoloon. Tämä tekee Amaliasta haavoittuvan (paljain jaloin). Tämän tunteen tavoittaminen johtaa mahdollisuuteen edetä (*“ehkä siellä on vartija!”*) Tämä saattaa heijastaa uutta käänettä transferenssissa.

Tämän katkelman jälkeen Amalia näyttää palaavan takaisin unensa alun kysymykseen (onko siellä mahdollisesti auttava toinen käsillä), mutta uudella tapaa: suojautumisen sijasta hän kykenee pysymään hankalan kokemuksensa äärellä (*“kaikki oli niin halvaannuttavaa”*) ja ajattelemaan omaa haavoittuvuuttaan suhteessa tähän (*“en tiennyt mitä tehdä”*). Vaikkakin Amalia herää peloissaan sen sijaan että hän kysyisi, mitä analyytikko voi tehdä unesta, Amalia pitäyty kiinni omassa unikuvastossaan aktiivisella ja etsivällä tavalla (*“se oli vain niin outoa, että en tehnyt juuri sitä kaikkea, mitä olisi varmasti voinut tehdä”*), joka päättyy reflektiiviseen kommenttiin, mikä melkein kantaa sisällään ratkaisua Amalian epätoivoiseen tilanteeseen (*“mennä siis ulos ikkunasta ainakin ja katsoa huolellisesti olisiko siellä ketään”*).

Kerrottuaan unen Amalian assosiaatiot siirtyvät muistoon luostarista, jossa hän oli elänyt varhaisaikuisena. Seksuaalirikollinen oli raahannut tytön ulos yöllä. Nunnat eivät olleet kyenneet suojaamaan tyttöjä toistuvilta seksuaalirikoksilta. Naispuolinen kollega unessa oli myös elänyt luostarissa tuohon aikaan, missä hän oli (aktiivisesti) kohdannut näitä uhkia ”nuija kädessä”. Unen kuvastossa Amalia

vaikuttaa identifioituvan uhattuihin tyttöihin, ei kykenevänä kohtaamaan uhkaavaa miestä samalla tavoin kuin kollega. Amalia pysyi passiivisena. Amalia tiivistää: "Tiedän vain olleeni hirveän peloissani ja en tehnyt mitään."

Analyytikko kysyy, voisiko unella olla joitain yhteyksiä edelliseen tuntiin, missä he olivat keskustelleet siitä, miten Amalia ja hän vaikuttavat toinen toisiinsa. Amalia vastaa tähän, ettei näe mitään suoraan yhteyttä – ja etenee kertomaan toisen unen. Tämä aloittaa tunnin "toisen vaiheen".

Vinjetti 6, toinen uni, (sessio 156, rivit 417–439)

Amalia: Viime yönä uneksin jotain erityistä, se oli, se oli vain sinusta, ja ehkä enemmän tähän suuntaan – se oli jotain aivan kauheaa.

Analyytikko: hmm

Amalia: Sinä olit muuttunut kauhistuttavasti unessa

Analyytikko: mm

Amalia: Tulit takaisin kongressista, olit sinä viikonloppuna, kyllä, luulen että sinä olit poissa sinä perjantaina, olitko sinä?

Analyytikko: Kyllä

Amalia: Ja yhtäkkiä sinä näytit niin kovin kummalliselta, professori. Niin, noh, sellaiselta kuin olisi nähnyt kuvan Sauerbruchista⁴.

Analyytikko: Kyllä.

Amalia: Sinulla oli lasit ja, ja outo kalju pää, ja sinä loit sellaisen itsepäisen katseen ja sanoit – noh, en tiedä, olin siellä ensin, mutta se oli hyvin outo huone, tai oikeastaan katu, ja siellä oli sänkyjä ja kaikki oli niin epäsiistiä, ja sitten minun piti odottaa, en tiedä tarkkaan miten se kaikki alkoi. Sivuhuoneessa, minä makasin sängyllä. Luulen, että nukahdin sitten, ja sitten yhtäkkiä sinä tulit sisään, sänky viereen ja autoit minun pois sängystä – mikä oli täysin tarpeetonta – ja sitten menin sinne toiseen huoneeseen, ja yhtäkkiä kollega kurkisti, eräs sellainen hyvin jäärapäinen ja outo kollega, noh minun kollegani, ja hänen vierellään oli joitain poikia istumassa, en tuntenut heitä, he olisivat voineet olla opiskelijoita tai sitten ei, ja sitten sinä sanoit pöydän takaa, ikään kuin olisit puhunut jollekulle kongressissa ja hän sanoi, että nämä yksityiset istunnot ovat täysin hedelmättömiä.

Analyytikko: Nämä yksityiset istunnot?

Amalia: Kyllä, ja et voisi enää jatkaa näitä pidempään, joko liittyen jaksamiseesi ja ajallisesti sinun täytyisi muuttaa tätä nyt, ja tämä ei joutanut mihinkään ja annoit ihmisille ohksia kirjoja ja en ollut saanut vielä yhtä, ja sinä sanoit että meidän tulisi kääntää jollekin sivulle tai, en tiedä, se tuli melkein mieleeni, tätini jolla oli sellainen luterilainen virsikirja, se oli sellainen täysin outo kirja ja kaikilla muilla oli jo sellaiset ja se kollega vain kiilusilmäisesti kurkisteli verhon takaa, joten hän tiesi jo että nämä yksityiset istuntoni loppuisivat ja sitten hän myös yhtäkkiä tiesi että olin sinun kanssasi [ääninauhasta ei saa sitten selvää] ja sitten sinä sanoit, että on olemassa ihmisiä, voi luoja, [ääninauhasta ei saa selvää] ja sitten menin täysin punaiseksi ja ajattelin, minä pidän sitä tahdittomana, että hän sanoo jotain tällaista.

Analyytikko: Hmm...

Amalia: Ja halusin sanoa sen ääneen, mutta en löytänyt... en kyennyt sanoa sitä. Onko vielä jotain muuta? Noh, kuten näet on aina kovin paljon, näen aina sellaista pitkäkökö roskaa. Kyllä, sitä se oli.

Analyytikko: Mh

Amalia: Tämä on se, mitä pystyn vain muistamaan.

Unta edeltävästi Amalia vaikuttaa antavan varoituksen analyytikolle: uni koskee tätä ja se on kauheaa. Unen sisällöllinen aines on äärettömän rikasta. Tiivistämme tässä joitain puolia, jotka kuvaavat muutoksia haavoittuvuuden tematiikassa (viittauskohde) sekä Amalian suhteessa analyytikkoon (vastaanottaja) unen narratiivissa, ja nämä suhteet yhdessä muodostavat suhteen kohteeseen.

Tärkeä teema unessa on kysymys yksityisyydestä ja julkisesta paljastumisesta/altistumisesta. Unen ensimmäinen näyttämö on outo huone epäsiisteillä sängyllä; huone, joka ei ollut huone vaan pikemminkin katu. Viereisessä huoneessa on yksityinen istunto kollegan kanssa, muistuttaen luokkahuonetta, ja poikia verhon takana. Lisäksi analyytikko lopettaa Amalian yksityiset istunnot ja paljastaa hänen yksityisiä asioitansa muille ihmisille.

Toinen tärkeä teema unessa oli Amalian suh-

de analytikkoon. Tässä on joitain kiinnostavia variaatioita. Ensinnäkin analytikko näyttää Sauerbruchilta – kirurgilta ilman empatiaa ”potilaitaan” kohtaan, käyttäen heitä omien tarkoitusperiensä mukaisesti kokeissaan. Tässä huone–katu-näyttämöllä analytikko herättää Amalian ja auttaa hänet ylös sängystä. Amalian kommentti *”mikä oli täysin tarpeetonta”* näyttää hänen suhtautumisensa tarjottuun apuun.

Seuraavaksi analytikko vaikuttaa vahvistavan Amalian huolen tunnilta 152: hän ei voi jatkaa näitä yksityisiä istuntoja (Amalia viittaa jaksamiseen ja voimaan jatkaa puheessaan). Hänen ilmeinen heikkoutensa (kun hän ei voi ottaa vastaan Amalian aktiivisuuden eleitä, toimintaa) on naamioitu auktoriteettiin: analytikko puhuu pöytänsä takaa ja hän viittaa kollegoidensa mielipiteisiin näistä istunnoista (he ajattelevat kuten hän ajattelee).

Ehkä tämä ei ole vain pelättyä Sauerbruch-analytikon heikkoutta (heijastaen Amalian pelkoa tunnilla 152, että analytikko ei kestä Amalian aktiivisuutta, vaan on pehmeä kuten isä), vaan Amalian pelkoa autonomiaa kohtaan (jos olen aktiivinen ja itsenäinen, niin analytikko ei enää ole kanssani). Joka tapauksessa transkriptiossa ei ole riittävästi vihjeitä oikeutamaan kyseistä johtopäätöstä.

Lopuksi analytikko toimii tavalla, joka rikkoo Amalian henkilökohtaisia rajoja: hän paljastaa jotain (minkä Amalia sanoo tavalla, ettei tästä saa selvää ääninauhasta), mikä tulisi pitää julkistamattomana. Amalian vastauksen intensiivisyys ei käänny oikein suomennoksessa. Saksankielinen *”total wahnsinnig rot”* viittaa intensiiviseen häpeän kokemukseen, yrittäen säilyttää omat kasvonsa, mitä ei kykene tekemään analytikon toiminnan takia. Halvaantumisen kokemus kulkee yhdessä häpeän kanssa.

Kuten ensimmäisessä unessa (tunnilla 156) unen narratiivi on yhdistelmä kuvauksia ulkoisista tapahtumista ja viittauksia ajatuksiin ja tunteisiin. Lisäksi arvioivat kommentit (esimerkiksi *”jotain kovin inhottavaa seurasi sitä”*) ja sanavalinnat (esimerkiksi *”kiilusilmäisesti kurkisti”*) näyttävät Amalian välitöntä suhdetta kuvauksen sisältöihin. Tämä asemoituminen välittää vastavuoista suhdetta katsottuna

olon kokemuksen ja toisten katseen välillä. Yksityisyyden ja julkisen paljastumisen tematiikka on keskeistä: toiset katsovat ja rikkovat Amalian yksityisyyttä ottamatta huomioon hänen haavoittuvuuttaan; tai kokemus katsotuksi tulemisesta on hänen haavoittuvuutensa, ja sivustakatsojat eivät välitä hänen tilastaan, joka itsessään on osa hänen haavoittuvuuttaan.

Amalia päättää kerrontansa vähättelevällä kommentilla (*”Noh, kuten näet on aina kovin paljon, näen aina sellaista pitkähäköä roskaa”*), hyvin samankaltaisesti kuin tunnilla 152. Kuitenkin Amalian tapa käsitellä unen sisältöjä ja hänen tavoittamansa johtopäätös on merkittävästi erilainen. Hän on paljon aktiivisempi, suurempi ja itsemääräytyneempi. Itse asiassa Amalian toinen uni on assosiativinen vastaus analytikon yritykseen yhdistää ensimmäinen uni analyttiseen suhteeseen. Tämä näkyi esimerkiksi ilmaisuissa *”se oli vain sinusta”* ja *”ehkä enemmän tähän suuntaan”*.

Seuraava vinjetti kuvaa Amalian uudenlaista tapaa lähestyä niitä keskeisiä uhkia, mitä liittyy paljastetuksi tulemiseen toisen toiminnan kautta. Kun analytikko tekee lyhyen yhteenvetdon tästä teemasta, Amalia keskeyttää:

Vinjetti 7, assosiaatioita tunnin 156 toiseen uneen (sessio 156, rivit 269–292)

Amalia: Kyllä, nyt minä tiedän, voinko lyhyesti sanoa jotain?

Analytikko: Kyllä

Amalia: Hmm, sanoin kerran, että en oikeasti välitä kun esimerkiksi sinä puhut vaimosi kanssa potilaistasi, se oli silloin kun se kollega aloitti ripille menemisen, tämä nunna, tiedätkö, joka entisenä protestanttisena löytää papin istumasta siinä laatikossa, naimattomana, ja siten hänellä ei ole vaimoa jonka kanssa hän voisi keskustella siitä, ja kun kerroin hänelle, että en välitä ollenkaan ja tietysti ajattelin sinua silloin, ja ajattelin, luulen että olen jo kertonut sinulle että ajattelen, ja joskus olen löytänyt itseni ajattelemasta, voi että, miten ääninauhat eivät pysy ainoastaan sinun käsissäsi, mutta minä ajattelin että en välittäisi, se voi näyttää siltä, mutta kun kuvittelen miten jotkut ihmiset käyttävät sitä [ääninauhaa] uudelleen jollain tapaa, kuka

tietää, tai prosessoi sitä ja ehkä nauraa sille yhdessä tai toisessa kohtaa, se on ok minulle, olisin sanonut mutta unessa, se näyttää minulle että se on oikeastaan hyvin vakavaa. Kyllä, ja unessa se ei ole.

Analyttikko: Ajattelen, että uni näyttää miten sinun, sinun tyydytyksesi, sinun intohimosi

Amalia: Minun masturbaationi

Analyttikko: Sinun intohimosi ja sinun tyydytyksesi, sinun masturbaatiosi, ja myös sinun, noh, ei ole enää sinun omaasi, henkilökohtaisesti omaasi vaan sinä olet paljastettu

Amalia: Kyllä. Näyttää kuin pelkäisin tuota mutta en voi mitään // Kun kysyn nyt itseltäni tässä päiväsaikaan // näyttää ikään kuin en muka pelkäisi tuota.

Amalian toista unta seuraavassa keskustelussa Amalian assosiaatiot antavat viitteitä itseanalyttisen työn kehityksestä. Hän tunnistaa oman tiedostamattoman kieltämisensä, hädän paljastetuksi tulemisesta analyttikon ääninauhan käytön kautta. Amalia assosioi oman kokemuksensa paljastetuksi tulemisesta unen näyttämöllä todelliseen suhteeseen hänen ja analyttikon välillä. Hän artikuloi pidemmälle sen, miten hän ajatteli, ettei hän välittäisi ääninauhoituksesta. Kuitenkin hänen unensa näyttää hänelle, että se on ”oikeastaan hyvin vakavaa”. Tämä semanttinen positio paljastetuksi tulemisesta muiden edessä, joiden pelätään ”nauravan sille” kuvittaa sitä, miten haavoittuvaksi Amalia kokee itsensä.

Analyttikko viittaa ”epäselvästi sanottuun” kohtaan edellisessä vinjetissä (numero 7) kuvaamalla ”sinun tyydytyksesi, intohimosi”, minkä Amalia eksplisiittisesti vahvistaa ”minun masturbaationi”. Tämä oli se, minkä analyttikko paljasti yleisölle – asia, joka herätti intensiivistä häpeää (”total wahnnsinnig rot”) Amaliassa. Tätä analyttikko ei puolustele tai tylpennä: ”Sinä olit paljastettu.”

Unella oli tärkeä suhde välittömään tilanteeseen Amalian ja hänen analyttikkonsa välillä. Analyttikko oli perunut Amalian tunnin (tunti ennen tuntia 156). Syy tähän – Amalia kysyy ja analyttikko vahvistaa – oli konferenssi. Amalia näki unen perutun tunnin yönä. Tiedostamaton ajatus paljastetuksi tulemisesta ääninauhan

kautta konferenssissa merkitsi, ettei hänen seksuaalisuutensa ollut enää yksityisesti hänen omaansa. Se oli näkyvää muille, ja hän ”ei kyennyt sanomaan mitään”. Amalia havaitsee nyt selvästi, miten päiväsaikaan hän voi täysin kieltää ongelmallisen kokemuksen oman seksuaalisuutensa paljastetuksi tulemisesta muille (kun taas hänen unensa kertoo hänelle, miten hän pelkää tätä).

Tunnin 156 lopussa Amalia näyttää uudenlaista itsemääräytyneisyyttä. Välittömästi seuraavan vinjetin jälkeen Amalia kuvaa innostustaan kirjeestään eräälle avioparille. Innostus tekee hänet epävarmaksi, sillä hän ei tiedä, miten he vastaavat. Analyttikko on hiljaa. Amalia ajattelee (ääneen), että analyttikko saattaisi pidättää hengitystään. Hyvin odottamatta Amalia kysyy suoraan: onko hän oikeassa tässä? Vastauksena tähän analyttikko osoittaa, miten uni ottaa puheeksi analyttikon kritiikin, miten analyttikko ei kestä sitä ja miten hän kostaa tämän Amalialle.

Vinjetti 8 (sessio 156, rivit 391–411)

Analyttikko: Että sinä olet suuttanut minut. Minulla on se vaikutelma että // unessa, siinä minä olen kritisoitu päiväsaikaan, missä teen kaiken väärin, tai, en tee oikein ollenkaan ja tällä tavoin, en kykene sietämään kritiikkiä

Amalia: Sitten kostat

Analyttikko: Mieluummin minä kostan

Amalia: Hyvä Jumala, se viittaisi siihen, miten rikon sinun Raamattusi tai haluaisin raapia sitä jollain tavoin

Analyttikko: Se, niin sanotusti, ehm, myös se miten hoidan potilaitani – ja nyt sinua myös, oli puheen aiheena nimenomaan ääninauhojen käytön takia ja siellä, öh, mm... et sinä vaan minä olin kritiikin kohteena

Amalia: Kyllä, jo selvää

Analyttikko: Ja että, eh, minä en kestä sitä

Amalia: Voin ajatella tuota vain suhteessa itseeni, että jopa minulla on ahdistusta sitä kohtaan, kun sanon jotain kahta raamattua (Freud ja Raamattu) kohtaan, niin se on jo kritiikkiä

Analyttikko: Kyllä ja miten

Amalia: Sinä et kestä sitä

Analyttikko: Minä en kestä sinua ja sinä olit jo

ajatellut, sinulla oli se tunne

Amalia: Kyllä, se oli aika koomista

Analyytikko: Ikään kuin minä olisin, eh, ikään kuin sinä... miten sinä sanoitkaan

Amalia: ärsyyntynyt minuun // tämä on todella, todella kriittistä analyysiä kohtaan monella tapaa ja joskus myös erittäin vakavaa ja, eh, silloin aiemmin minua ahdisti kun sanoin, että sitten sinä olisit jollain tapaa vihainen

Amalian suoran kysymyksen jälkeen (*"Pidätkö hengitystäsi?"*) keskustelu etenee erikoisella tavalla. Amalia uskoo, että analyytikko ei pysty kestämään hänen (Amalian) toimintaa, mutta analyytikko puhuu siitä, miten se oli hän (analyytikko), jota oli kritisoitu konferenssissa – miten hän (analyytikko) ei kykene sietämään tätä kritiikkiä ja kostaan tämän Amalialle. Ääninauhojen käyttö näyttää viittaavan Amalian ja analyytikon samankaltaisiin mutta eri kokemuksiin haavoittuvuudesta ja paljastetuksi tulemisesta muiden edessä. Jää epäselväksi, missä määrin analyytikko viittaa todellisiin kokemuksiin (ja missä määrin pysyy Amalian projektioiden piirissä), mutta joka tapauksessa tässä on epäsuhta: analyytikko vaikuttaa syrjäyttävän omaan kokemukseensa (paljastetuksi tulemisesta haavoittuvana). Kuitenkin *Amalia kykenee pysymään aktiivisena ja itsemääräytyneenä – huolimatta analyytikon toiminnasta*: hän selvittää, miten kyse on hänen pelostaan, ettei analyytikko kestä hänen arvosteluaan ja kostaan tämän hänelle. Amalian itsemääräytyneisyyden kautta analyytikko ymmärtää tämän myös. Amalian päättäväisyys auttaa toisin sanoen analytikkoo pääsemään takaisin kärville: kyse on hänen (Amalian) kokemuksesta, hänen pelostaan.

Pohdinta

Tässä tutkimuksessa pyrimme näyttämään, miten itsehavainnoinnin kehitys toimi edellytyksenä itseanalyttiselle funktiolle tuntien 152–156 aikana Amalian analyysissä. Fokuksenamme oli 1) Amalian itseanalyttinen suhde hänen ongelmalliseen kokemukseensa ja 2) miten Amalian kyky käyttää objektia muuntui.

Keskeinen teema näiden tuntien aikana

oli Amalian suhde haavoittuvuuteensa, missä alussa hän oli halvaantunut uhri unessa. Lopussa unimateriaali näytti kehittyvää toimijuuden tuntoa – miten hän oli ottanut oman haavoittuvuutensa enemmän omiin käsiinsä. Tämä muutos tapahtui käsi kädessä sen kanssa, miten hänen suhteensa analytikkoon muuttui: alussa Amalia suhtautui projektiivisesti analytikkoon (esim. havainnoiden hänet hauraana, joka ei kestä), siinä missä tunnilla 156 analytikko koettiin enemmän todellisena toisena. Amalia näyttää, miten haavoittuvuus ei mene pois (kuten ei mene pois projektiivinen elementti vuorovaikutussuhteesta), mutta hänen suhteensa sitä kohtaan muuntui. Sen jälkeen kysymys oli, miten hän kykeni tekemään siitä omaansa, hänen haavoittuvuutensa. Kolmas muutos oli Amalian kasvava kykenevyys lähestyä hankalia ja kipeitä sisältöjä unimateriaalissa. Tämä tuo meidät takaisin kysymykseen kehittyvästä toimijuudesta suhteessa siihen, mikä on ongelmallista, eli itseanalyysiin.

Alussa Amalia makasi tikari selässään, jollain tapaa kuin kuollut. Oli muita, mutta heillä ei ollut mitään suhdetta tai huolta Amalian kokemuksesta. Toiset eivät olleet "siellä". Amalia ei kyennyt aktiivisesti lähestymään ongelmallista unikokemustaan eikä hän kyennyt käyttämään analytikon tarjoamia interventioita oman itsehavainnointinsa apuna.

Eräs keskeinen analyysimme tulos koski nimenomaan potilaan kokemusta auttavan toisen saatavilla, käsillä olosta. Amalian kehittyvä itseanalyttinen kyky vaikutti kulkevan käsi kädessä tällaisen saatavilla olon rakentumisen myötä.

Kun Amalia tunnilla 156 kertoo ensimmäisen unen, hän *melkein* huomaa ratkaisevan asian. Hän sanoo: *"Onko siellä ketään, joka näkisi ahdinkoni?"* Tätä kysymystä testataan sitten suhteessa analytikkoon: *"Onko toinen siellä kuuntelemassa minua?"* (Käyttääkö analytikko ääninauhvoja väärin, onko kongressin yleisö tärkeämpi kuin minä?) Tämä asia vaikuttaa keskeiseltä suhteessa mahdollisuuteen ottaa aktiivista asemoitumista, otetta. Unisekvenssissä tunnilla 152 toiset kohtelevat Amaliaa kuin matkamuistia. Unessa tunnilla 156

puolestaan Amalia kykenee kokemaan toisten (naapuri, vartija) olevan *potentiaalisesti* siellä – vaikkakin hän on epävarma. Tunnilla 156 vaikuttaa olevan kahtalainen muutos suhteessa tuntiin 152: 1) kuva ymmärtävästä toisesta on tullut enemmän saataville, käsille 2) Amalia on ottanut aktiivisemmän otteen, asemoitumisen (engl. stance) suhteessa ratkaisevaan kysymykseen: Ovatko toiset ”siellä”? Tämä on kuvasto, jonka unet tarjoavat.

Näemme siis muutoksen unissa ja Amalian tavassa lähestyä unen sisältöjä. Keskeinen kysymys luonnollisesti on: mitä tapahtui tuntien 152 ja 156 välissä? Miten Amalialle tuli mahdolliseksi saavuttaa kokemus siitä, että analyttikko on ”siellä”? Tämä tulee olemaan seuraavan artikkelimme teema.

Itseanalyysi viittaa *aktiiviseen*, etsivään asemoitumiseen suhteessa itseen. Miten tämä asemoituminen muuttui tuntien 152 ja 156 välillä?

Tunnin 152 lopussa Amalia on lähellä kyttä kääntymään aktiiviseksi, sanomalla muun muassa, miten hän aikoo palata seuraavalla tunnilla erilaisiin suojautumisen tapoihinsa. Vaikuttaa siis, että tunnin 152 sisällä tapahtuu keskeinen kehityksellinen muutos. Tämä on yhäpäitävä aiempien tulosten kanssa (Buchholz, Spiekermann & Kächele 2015). Muutos tunnilla 156 on samankaltainen kuin tunnilla 152: passiivinen alku, aktiivinen loppu. On olemassa kuitenkin eroja. Vaikkakin aktiivinen asemoituminen saavutettiin lyhyeksi hetkeksi tunnin 152 lopussa, se menetettiin tunnilla 153. Kontrastina tälle tunnilla 156 aktiivinen lähestymistapa säilyi läpi tunnin (käsiteltyjen asioiden haastavuudesta huolimatta). Tämä vaikuttaa olevan uusi tulos Amaliaa koskevassa kirjallisuudessa: ei vain tunti 152, vaan tuntien 152–156 sekvenssi vaadittiin saavuttamaan tätä asemoitumisen muutosta passiivisesta aktiiviseksi (Buchholz, Spiekermann & Kächele 2015).

Uskomme Amalian aktiivisen asemoitumisen tunnin 156 aikana lepäävän vakaammalla pohjalla kuin hänelle mahdollistunut asemoituminen neljä tuntia aiemmin. Suhteessa tähän haluamme tehdä muutamia lyhyitä huomiota.

Unet tunneilla 152 ja 156 jakavat saman teeman (haavoittuvuus ja häpeä). Kuten jo mainitsimme Amalia kuitenkin myöhemmillä tunneilla suhtautuu eri lailla ongelmalliseen kokemukseen. Keskeinen teema tunnin 152 unessa (haavoittuva voimakkaiden toisten armoilla, jotka suhtautuvat välinpitämättömästi asioihin, jotka ovat kuolemanvakavia Amalialle) on sama kuin tunnin 156 unessa: olla haavoittuva, halvaantunut toisten edessä, jotka eivät päästä häntä sisään, vaikka hän huutaisi. Nyt kuitenkin Amalia kykenee *ajattelemaan* omaa untaan. Tekemällä näin Amalia löytää ongelmallisen kokemuksen ongelman (*”niin outoa, etten tehnyt juuri sitä mitä olisin voinut tehdä”*, toisin sanoen hänen halvaantumisensa, liikkumattomuutensa). Vielä lisäksi hän ymmärtää muutoksen edellytyksen (*”mennä ikkunasta läpi ainakin ja katsoa tarkasti onko siellä joku”*). Tämän Amalia tekee suhteellisen konkreettisesti näyttävällä tavalla eli miten *kävellä ”sine” ja katsoa tarkasti jos toinen on siellä*. Toisin sanoen kokemus toisen ”siellä olosta” (kokemus auttavan toisen saatavilla ja käsillä olosta) vaikuttaa olevan muutoksen edellytys: kun voin luottaa auttavan toisen saatavillaoloon, sitten voin löytää rohkeutta ottaa riskin, luopua tästä turvallisesta positiosta jonkin uuden tähden (ilman takuuta, mitä tästä uudesta seuraa ja miten se toimii lopulta).

Uskomme, että aktiivisen asemoitumisen pysyvyys tunnin 156 lopussa liittyy pääosin kahteen keskeiseen tekijään. Ongelmallinen kokemus on käsitelty suhteessa analyttikkoon: miten haavoittuva Amalia on suhteessa analyttikkoon, mitä analyttikko tekee äänitteillä, onko analyttikko siellä häntä varten (vai onko hän ”Sauerbruch-analyttikko”). Toiseksi Amalia on ottanut, tässä ja nyt analyttisessä suhteessa, käsitellyn oman suojautumisen ongelmallista teemaansa kohtaan. Tämä merkitsee vakaampaa pohjaa. Tämä näyttää näkyvän aivan tunnin 156 lopussa. Amalia rohkenee kysyä, onko analyttikko ”siellä” (piteleekö analyttikko henkeään). Uskomme, että tämä on niin sanottu *nyt hetki* kuten Stern (1998) on kuvannut. Amalia uskaltaa ojentua, käyttää analyttikkoo objektina ja pitää kiinni *oman* kokemuksensa tärkeystä.

Itsehavainnon kehittyminen itseanalyysin edellytyksenä

Itseanalyttisen funktion kehittyminen on psykoanalyttisen menetelmän ytimessä. Hoidon päättymisen jälkeen toivomme, että potilas on saavuttanut sellaista itsereflektiivistä kykyä, mikä mahdollistaa kasvua ja pysymistä monipuolisesti hyvinvoivana, elossa (Busch 2009, 86). Empiiriset tutkimukset Tukholman psykoterapiaprojektista tukevat tätä väitettä: *ainoastaan kehitys itseanalyttisessä funktiossa oli yhteydessä hoidon päättymisen jälkeiseen kehittymiseen* (Falkenström 2007; ks. Kächele 2010; Leuzinger-Bohleber ym. 2003). Mistä siis puhumme, kun puhumme itseanalyttisestä funktiosta?

Kuten johdannossa totesimme, on olemassa kaksi keskeistä mallia siitä, miten itseanalyttisen funktion kehittämisestä on ajateltu. Toisen näkökulman mukaan analyttikko edistää tätä kehitystä analysoimalla suojautumista (vastarintaa), erityisesti suojautumista aktiivista itsehavainnointia kohtaan. Laajentaen Buschin kirjoituksista (1995; 2006; 2009; 2013) itsehavainnointi on edellytys itseanalyttiselle funktiolle. Itsehavainnointi ja itseanalyttinen funktio eivät kuitenkaan ole sama asia. Lyhyesti ehdottaisimme, että *itseanalyysi on itsehavainnointia psykoanalyttisen prosessin muuntamana*. Potilas saattaa kyetä tekemään monenlaisia asioita ollessaan vielä analyysissä, mukaan lukien havainnoida itseään. Itseanalyttinen funktio edellyttää rakentumista edistävän prosessin kehittymistä (mukaan lukien itsehavainnointi), mutta tämän rakenteen erityinen luonne määrittänyt ainutkertaisen analyttisen prosessin kautta.

Me pysyisimme siten melko avoimina sille, mitä itseanalyttiset funktiot ovat. Tästä huolimatta saattaa olla hyödyllistä tehdä joitain käsitteellisiä tarkennuksia. DSA:n käsitteillä ilmaistuna itsehavainnointi viittaa subjektin asemoituneeseen psyykkisen toimintaan; tämä aktiivisuus on kohteellista ("about something", toisin sanoen viittauskohde) jollakin tavalla (suhde kohteeseen). Itseanalyysissä kyse on (psykoanalyttisesta) tämän suhteen "käsittelystä" (viittauskohteen ja kohteeseen

otetun suhteen välillä). Tämä "käsittely" (engl. handling) riippuu idiosynkraattisesta psykoanalyttisesta prosessista, mutta siihen sisältyy *tietyntyyppistä toimijuutta*. Ilman ainakin tietyn tasoista toimijuutta (engl. agency) kyse ei olisi aktiivisesta funktiosta. Tämä muotoilu tulee lähelle Winnicottin (1974) ajatuksia kyvystä käyttää *objektia*. Tämä "käsittely" ja "objektin käyttö" voivat liittyä viittaussuhteeseen kytkeytyvään suojautumiseen (kuten Amalian omaan uneensa kohdistuva oivallus), mutta se voi olla myös jotain muuta.

Mitä voimme oppia Amalialta? 1) Tunnilla 152 saattoi nähdä, että Amalia teki itsehavainnoita, mutta hän ei kyennyt käyttämään näitä lähtökohdina uusille havainnoille ja etsinnöille. Hän koki itsensä avuttomaksi suhteessa niihin. Tunnilla 156 puolestaan havainnot olivat jotain, mitä Amalia kykeni työstämään yhdessä analyttikon kanssa. Tämä viittaa 2) uudenlaiseen kykyyn tehdä analyttistä työtä: hän saa kiinni mahdollisuudesta tehdä jotain havaitsemillaan asioilla. Lisäksi myöhemmin tunnilla Amalia kykenee havainnoimaan, että 3) on olemassa asioita, joita hän välttää havainnoimasta. Hänelle on siten tullut mahdolliseksi huomata ja pitää kiinni esteistä itsehavainnoinnille, mikä puolestaan avaa mahdollisuuden aktiiviselle itsehavainnoinnin alan laajentumiselle. Tämä näyttäytyy todellisena merkinä itseanalyysistä.

Tässä artikkelissa pyrimme tutkimaan itseanalyysin kehitystä per se ja käyttämään havainnollistavaa materiaalia näyttämään, mistä tämä kapasiteetti muodostuu. Me emme ole pyrkineet tutkimaan, millaisen vuorovaikutuksen kautta tämä kapasiteetti kehittyy – tämä on fokuksena parhaillaan työstämässämme käsikirjoituksessa. Vaikka nykyinen tutkimus ei fokusoi tähän, haluamme lyhyesti palata kahteen malliin itseanalyysin kehityksestä. Amalian tapauksessa prosessi näyttää seuraavan Buschin näkemystä (toinen malli). Tunnilla 152 Amalia näyttää käyttävän samaistumista suojautumisen (eikä siis kehittymisen) keinona. Erottelu tila- (mitä tiedetään) ja prosessitiedon (miten se tiedetään) välillä saattaa olla hyödyllinen tässä (Busch 2009). Amalia identifioi itsensä analyttikon ajatusten sisältöön ("the

what”). Hän pysyy suojautuen, passiivisena ja haavoittuvana tutkimuksen kohteena; samanaikaisesti analyytikko aktiivisesti tietää kaiken. Kun analyytikko kykenee näyttämään Amalialle aktiivisuuden vaarallisuuden ”tässä ja nyt”, Amalia alkaa saamaan yhteyttä omaansa (”the how”, Busch 2009). Ehdotamme, että Amalian identifioituminen analyytikon ajatusten sisältöön oli osa hänen suojautumistaan (suljetussa transferenssisuhteessa). Yhteisen työn kautta suojautumisen parissa Amalia ja analyytikko avautuvat kuvaamaan, millaisten prosessien kautta he ymmärtävät toisiaan, ja he pystyvät lähestymään tämän prosessin esteitä. Kun tämä oli avautunut ja tullut mahdolliseksi, Amalia löysi uudenlaista rohkeutta kokeilla uudenlaista aktiivisuutta. Ehdottaisimme, että edellytys tälle uudella tavalla, löytyneelle rohkeudelle oli syntymässä oleva mahdollisuus kokea auttavan toisen olevan ”siellä”. Tätä koetellaan suhteessa analyytikkoon. Vasta tämän jälkeen Amalialle tuli mahdolliseksi käyttää (Winnicott 1974) analyytikon formulaatioiden sisältöjä ja nähdä unensa problemaattisen transferenssin heijastumana (olla haavoittuva, analyytikon käsiässä ääninauhojen kautta). Amalian ei tarvinnut suojautua niiltä vaaroilta, jotka uhkaavat aktiivisena ollessa.

Lyhyesti itseanalyttinen funktio näyttää viittaavaan toimijuuden tai itsemääräytyneisyyden kokemukseen, minkä kautta potilaalle tulee mahdollisuus neuvotella keskustelun ja yhteistoiminnan suuntaa ulkoisten ja sisäisten toisten läsnä ollessa – omastaan kiinni pitäen, toisten kulumista omaansa rikastaen. Se viittaa kykyyn astua omaan kokemukseensa ja olla aktiivisella tavalla suhteessa viittauskohteeseen. Lisäksi samanaikaisesti pitäen tätä aktiivista asemoitumista viittauskohteeseen potilas pitää mielessään, että olisi olemassa myös muita mahdollisia tapoja olla suhteessa tähän. Tämä näkyy esimerkiksi Amalian vastauksessa analyytikon tulkintaan ensimmäiseen uneen tunnilla 156. Amalia kuuntelee analyytikkoa mutta päättää liikkua omaan suuntaansa: ”Pystyn käyttämään sitä enemmän tähän suuntaan kuin tuohon toiseen (mitä analyytikko ehdotti).” Toinen esimerkki on, miten Amalia tajuaa, kuinka päiväsaikaan

hän suhtautuu kysymykseen ääninauhoista yhdellä tapaa, mutta miten uni näyttää hänelle jotain muuta. Hänen tajutessaan tämän tulee mahdolliseksi aktiivisesti ajatella, miten olla suhteessa tähän asiaan.

Tutkimuksen heikkoudet ja vahvuudet

Tutkimuksen vahvuudet ja heikkoudet liittyvät yleisiin vahvuuksiin ja heikkouksiin yksittäistapaustutkimuksissa ja siihen, millaisia erityisiä menetelmällisiä rajoituksia tämänkaltaiseen tutkimusstrategiaan liittyy (Kivikkokangas & Leiman 2019). DSA on tapaustutkimuksen menetelmä. Semanttiset positiot ovat ainutkertaisia. Niiden idiosynkraattinen kehityshistoria ei mahdollista vuorovaikutuksen abstrahointia osallisena olleiden henkilöiden psyykkisistä toiminnoista, toisin sanoen subjektia ei voida poistaa analyysistä. Tämä erottaa lähestymistavaltaan aiemmasta vuorovaikutuksen tutkimuksesta Amalian tapauksessa (Albani ym. 2012; Buchholz, Spiekermann & Kächele 2015).

Erilaisilla tutkimusstrategioilla on erilaisia vahvuuksia ja heikkouksia. Esimerkiksi PSQ-menetelmässä (Albani ym. 2012) kategorisoidaan eri toimintoja Amalian ja analyytikon prosessista, mutta siinä ei tavoiteta vuorovaikutuksen dynamiikkaa tai sitä, miten erilaiset muutokset, siirtymät tai kehitykset tapahtuvat ja syntyvät tunneilla. Toinen tutkimus tunnista 152 (Buchholz, Spiekermann & Kächele 2015) teki tämän saman käyttäen keskustelunanalyysia (CA) mikroanalyttisenä välineenä. He tutkivat, miten Amalia muuntui (passiivisesta tutkimuksen kohteesta aktiiviseksi toimijaksi) vuorovaikutustapahtumien kautta. Keskustelunanalyysi korostaa sitä, miten vuorovaikutustapahtuman kehys (vuorovaikutuksellinen rakenne, minkä puhujien sekventiaaliset puheenvuorot luo) organisoii ilmaisua (Peräkylä ym. 2008). Ilmaisujen temaattinen sisältö abstrahoidaan, jotta voidaan tutkia vuorovaikutuksen sekvenssejä tarkemmin. DSA:ssa taas aloituskohtana on nimenomaan teema – potilaan ilmaisun viittauskohde; miten se organisoii ilmaisua ja miten analyytikon suhde viittauskohteeseen determinoi vuorovaikutuksen ja dynamiikan flow'ta.

Semanttisia positioita voidaan tunnistaa vain havainnoimalla elävän subjektin psyykkisen toiminnan viittauskohteita. Nämä kohteet ilmaistaan vuorovaikutuksessa ja äänensävyissä (heijastuen puheen prosodiassa tai ilmeissä). Keskusteluanalyyseissa on mahdollista listata erilaisia vuorovaikutuksellisia tekoja (esimerkiksi myötäilevät/konfrontoivat vuorovaikutuskäytännöt), jotka organisoivat keskustelun rakennetta. DSA:ssa tämä ei ole mahdollista, koska se ei ole tällä tavoin yleistettävissä. Ei ole mitään mieltä laittaa erilaisia semanttisia positioita riviin eikä ole olemassa mitään transpersoonallista listaa semanttisista positioista. Vaikkakin keskusteluanalyysi ja DSA kuuluvat samaan mikroanalyttisten menetelmien traditioon, tällä erolla on seurauksia sille, miten materiaalia ”luetaan”.

Lopuksi haluamme esittää tiivistäen muutamia lyhyitä huomioita kysymykseen ”Miksi uusi metodi?” Kolme näkökohtaa voidaan nostaa esiin: 1) Tutkimusasetelmassa ääninauhoitetun ja litteroidun materiaalin käyttö tuo oman rajoitteen ja mahdollisuutensa. Kysymys siitä, miten analysandin suhde keskeiseen ongelmalliseen teemaan muuntuu ja kehittyä analysississä ja millaisten askeleiden kautta tämä tapahtuu – tai ei tapahdu – voidaan näyttää yksityiskohtaisesti esimerkiksi, miten alun passiivinen ja välttävä suhde omaan häpeäkokemukseen voi muuntua terapian avulla aktiiviseksi (Kivikkokangas ym. 2020). Kuitenkin tämä osoittaa yhden DSA:n keskeisen rajoitteen. Se on tutkimuskysymyksestä riippuvainen menetelmä vain yksittäistapausten tutkimuksiin (Kivikkokangas & Leiman 2019). Tämä mahdollistaa idiosynkraattisen kehityksen seuraamisen yksittäistapauksessa, mutta näitä tuloksia ei voida sellaisenaan yleistää kuten esimerkiksi keskusteluanalyyseissä. 2) DSA:n teoreettiset havainnointia ohjaavat käsitteet fokusoivat itsehavainnoinnin ytimeen: miten analysandi voi havainnoida oman mielensä kohteita ja mitä hän ei voi havainnoida sekä miten kokemus toisesta vaikuttaa tähän havainnointiin. Tämän DSA tekee tavalla, joka ei poista subjektia yhtälöstä. Lisäksi pitämällä mielessä molemmat, freudilaisen sekä objekti-suhdetavan kuunnella, DSA kiinnittää erityistä

huomiota muuttuviin ja kehittyviin transferenssiteemoihin. Tämä on keskeistä esimerkiksi kiinnitettäessä huomiota siihen, miten analysandin havainto analyytikosta (vastaanottajasta) perustuu projektiivisempaan materiaaliin ja milloin tapahtuu muutos kohti analyytikon kokemista enemmän todellisena toisena – ja miten tämä muutos kokemuksen rakentumisessa vastaanottajasta vaikuttaa siihen, mikä on analysandille tavoitettavissa ja millä tapaa itsehavainnossa. Vaikka DSA soveltuu minkä tahansa kommunikatiivisen tilanteen analysointiin, se on mitä havainnollisin näkökulma haavoittuvuuteen: kun näytän toiselle, mitä itsestäni löydän, miten hän ottaa sen vastaan? 3) Ehdotamme, että DSA on operationalisoitu tapa näyttää, miten psykoanalyttinen ymmärrys rakentuu (Kivikkokangas & Leiman 2019). Siinä missä kliinisellä näyttämöllä teemme tämän intuitiivisesti – kuuntelemalla, mistä analysandi puhuu, ja millä tavalla ja miten vastaanottaja vaikuttaa tähän – on teoreettisten välineiden artikuloinnissa olemassa omat etunsa. Tämä psykoanalyttisen ymmärryksen ”instrumentin” terävöittäminen mahdollistaa artikuloimman tavan kuunnella – materiaalin luennan. Kun tämä on enemmän artikuloitu, saatamme tavoittaa tai nähdä jotain, mikä ei olisi muuten ollut tavoitettavissa, jos tämä luenta olisi ollut ei-artikuloitu.

Olemme tässä artikkelissa keskittyneet Amalian ilmaisuun, ei niinkään analyytikon rooliin luoda vuorovaikutusta. Tämä tutkimus näyttää, että muutosta tapahtui tuntien 152–156 välillä. Seuraavaksi tulee näyttää, mikä mahdollisti tätä muutosta. Työstämme parhailaan käsikirjoitusta, joka fokusoi nimenomaan vuorovaikutukseen tuntien 152–156 välillä; toisin sanoen siihen vuorovaikutukseen, joka teki tässä artikkelissa kuvaillun muutoksen mahdolliseksi.

Johtopäätökset

Psykoanalyttisesta näkökulmasta tässä artikkelissa kuvattu muutosprosessi rakentui kolmesta elementistä. Ensiksi, *kehittyvä toiseuden taju/erillisuus* (ei tämän artikkelin fokus, vaan seuraavan) tuntien 154–155 aikana vai-

kutti edeltävän Amalian siirtymää kohti uudenlaista kokemusta *ongelmallisesta kokemuksesta haavoittuvana ja halvaantuneena*. Toiseksi, ongelmallinen kokemus *tuli transferenssiin*, ja se koettiin ei yleisesti vaan suhteessa analyttikkoon. Kolmanneksi, Amalia kykeni käyttämään untaan tunnilla 156 itseanalyttisella tavalla; hän kykeni käyttämään unen totuutta paljastamaan päivän kieltämiset. Nämä kehitykset eivät ainoastaan laajentaneet Amalian itseymmärrystä; ne myös edistivät itsemääräytyneisyyttä ja aktiivisuutta hänen analyysisään. Itseanalyttinen funktio viittaa toimijuuden kokemukseen suhteessa siihen, mikä on ongelmallista.

Vaikkakin erilaisia näkökulmia voidaan esittää siitä, miten ääninauhoitukset vaikuttivat Amalian yksityisyyteen, saattaa olla mainitsemisen arvoista korostaa yhtä puolta siitä: kysymys ääninauhoista teki *jotain näkyväksi*. Sama asia olisi saattanut tulla esiin toista tietä siinä tapauksessa, ettei tunteja olisi nauhoitettu. Emme tiedä. Joka tapauksessa Amalia ei olisi voinut saavuttaa kaikkia näitä muutoksia yksin. Analyttikon rooli vuorovaikutuksessa, näiden muutosten edistämisessä, oli ratkaisevaa.

Viitteet

¹Datasessioryhmän jäsenet olivat artikkelin kirjoittajat.

²Analyysin aikaan 1970-luvulla käytössä ollut termi tummaihoisista.

³Analyttikkona tässä esiintynyt Helmut Thomä toimi Ulmin yliopiston professorina.

⁴Sauerbruch oli kuuluisa saksalainen kirurgi, joka Natsien aikaan antoi luvan epäinhimillisille ihmiskokeille.

Kirjallisuus

Akhtar, Salman (2007). Diversity without fanfare: Some reflections on contemporary psychoanalytic technique. *Psychoanalytic Inquiry*, 27, 690–704.

Albani, Cornelia; Blaser, Gerd; Jacobs, Uwe; Jones, Enrico; Thomä, Helmut & Kächele, Horst (2002). Amalia X's psychoanalytic therapy in the light of Jones's psychotherapy process Q-sort. Teoksessa Leuzinger-Bohleber, Marianne & Target, Mary (toim.), *Outcomes*

of psychoanalytic treatments. Perspectives for therapists and researchers, 294–302. London/Philadelphia: Whurr Publishers.

Bakhtin, Mihail (1984). *Speech genres and other essays*. Austin: University of Texas Press.

Bion, Wilfred (1962). *Learning from experience*. London: Heinemann.

Buchholz, Michael B.; Spiekermann, Jane & Kächele, Horst (2015). Rhythm and blues. Amalia's 152nd session. From psychoanalysis to conversation and metaphor analysis – and retour. *International Journal of Psychoanalysis*, 96, 877–910.

Busch, Fred (1995). Critical issues in psychoanalysis: The ego at the center of our clinical technique. Northvale, NJ: Jason Aronson.

Busch, Fred (2006). A shadow concept. *International Journal of Psychoanalysis*, 87, 1471–1485.

Busch, Fred (2007). 'I noticed': the emergence of self-observation in relationship to pathological attractor sites. *International Journal of Psychoanalysis*, 88, 423–41.

Busch, Fred (2009). On creating a psychoanalytic mind. *The Scandinavian Psychoanalytic Review*, 32(2), 85–92.

Busch, Fred (2013). *Creating a psychoanalytic mind*. New York: Routledge.

Busch, Fred (2019). *Analyst's reveries*. New York: Routledge.

Bollas, Christopher (1989). *The unthought known*. New York: Routledge.

Bollas, Christopher (2011). *The Christopher Bollas reader*. New York: Routledge.

Falkenström, Fredrik; Finkel, Steven; Sandell, Rolf; Rubel, Julian A. & Holmqvist, Rolf (2017). Dynamic models of individual change in psychotherapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 85(6), 537–549.

Falkenström, Fredrik & Sandell, Rolf (2007). Self-analysis and post-termination improvement after psychoanalysis and long-term psychotherapy. *Journal of the American Psychoanalytical Association*, 55(2), 629–674.

Freud, Sigmund (1937/1964). Analysis terminable and interminable. Teoksessa Strachey, James (toim.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud*. Volume XXIII (1937-1939): Moses and monotheism, An outline of psycho-analysis and other works, 216–253. London: The Hogarth Press.

Gray, Paul (1982). "Developmental lag" in the evolution of technique for psychoanalysis of neurotic conflict. *Journal of American Psychoanalytical Association*, 30, 621–655.

- Gray, Paul** (1990). The nature of therapeutic action in psychoanalysis. *Journal of American Psychoanalytical Association*, 38, 1083–1097.
- Gray, Paul** (1994). *Ego and the analysis of defence*. Northvale, NJ: Jason Aronson.
- Greenson, Ralph R.** (1967). *The technique and practice of psychoanalysis*. Volume 1. Madison, CT: International Universities Press.
- Heimann, Paula** (1950). On countertransference. *International Journal of Psychoanalysis*, 31, 81–84.
- Hoffer, Willi** (1950). Three psychological criteria for the termination of treatment. *International Journal of Psychoanalysis*, 31, 194–195.
- Horney, Karen** (1942). *Self-analysis*. New York: Norton.
- Ikonen, Pentti** (2002). The basic tools of psychoanalysis. *Scandinavian Psychoanalytic Review*, 25, 12–19.
- Ikonen, Pentti** (2003). A few reflections on how we may approach the unconscious. *Scandinavian Psychoanalytic Review*, 26, 3–10.
- Jiménez, Juan Pablo; Kächele Horst & Pokorny, Dan** (2006). The psychoanalytic loss-separation model (LSM): Evolution of the reaction to breaks in the psychoanalytic process as an indicator of change. *International Journal of Psychotherapy*, 10, 22–34.
- Kantrowitz, Judy L; Katz, Ann L. & Paolitto, Frank** (1990). Follow-up of psychoanalysis five to ten years after termination: II. Development of the self-analytic function. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 38, 637–654.
- Kivikkokangas, Sami & Leiman, Mikael** (2018). Dialoginen sekvenssianalyysi tapaustutkimuksen menetelmänä psykoanalyysissä – Amalia X. *Psykoanalyttinen psykoterapia*, 14, 53–61.
- Kivikkokangas, Sami & Leiman, Mikael** (2019). Dialogical sequence analysis as a method in theory based single-case studies in psychoanalysis. *Scandinavian Psychoanalytic Review*, 2, 110–118.
- Kivikkokangas, Sami; Leiman, Mikael & Laitila, Aarno** (2019). Häpeän ilmentyminen ja muutos psykoterapiassa – tapaustutkimus. *Psykoterapia*, 38(2), 103–121.
- Kivikkokangas, Sami; Leiman, Mikael; Laitila, Aarno & Stiles, William B.** (2020). Hiding shame – A case study of developing agency. *Romanian Journal of Psychoanalysis*, 3(1), 85–116.
- Kächele, Horst; Albani, Cornelia; Buchheim, Anna; Hölzer, Michael; Hohage, Roderich; Mergenthaler, Erhard; ... & Thomä, Helmut** (2006). The German specimen case Amalia X: Empirical studies. *International Journal of Psychoanalysis*, 87(3), 809–826.
- Kächele, Horst; Schachter, Joseph & Thomä, Helmut** (toim.) (2008). *From psychoanalytic narrative to empirical single case research. Implications for psychoanalytic practice*. New York: The Analytic Press.
- Leiman, Mikael** (1992). The concept of sign in the work of Vygotsky, Winnicott and Bakhtin: Further integration of object relations theory and activity theory. *British Journal of Medical Psychology*, 65(3), 209–221.
- Leiman, Mikael** (1994). Projective identification as early joint action sequences: a Vygotskian addendum to the Procedural Sequence Object Relations Model. *British Journal of Medical Psychology*, 67(2), 97–106.
- Leiman, Mikael** (1997). Procedures as dialogical sequences: a revised version of the fundamental concept in cognitive analytic therapy. *British Journal of Medical Psychology*, 70(2), 193–207.
- Leiman, Mikael** (2000). Ogden's matrix of transference and the concept of sign. *British Journal of Medical Psychology*, 73(3), 385–397.
- Leiman, Mikael** (2002). Toward semiotic dialogism. *Theory and Psychology*, 12, 221–235.
- Leiman, Mikael** (2006). What does the first exchange tell? Dialogical sequence analysis and assimilation in very brief therapy. *Psychotherapy Research*, 16(4), 408–421.
- Leiman, Mikael** (2011). Mikhail Bakhtin's contribution to psychotherapy research. *Culture and Psychology*, 17(4), 441–461.
- Leiman, Mikael** (2012). Dialogical sequence analysis as a method to study psychotherapeutic discourse. *International Journal of Dialogical Science*, 6(1), 123–147.
- Leuzinger-Bohleber, Marianne; Stuhr, Ulrich; Rüger, Bernhard & Beutel, Manfred** (2003). How to study the 'quality of psychoanalytic treatments' and their long-term effects on patients' well-being: a representative, multi-perspective follow-up study. *International Journal of Psychoanalysis*, 84, 263–290.
- Levy, Raymond, A.; Ablon, Stuart; Thomä, Helmut; Kächele, Horst; Ackerman, Julie; Erhardt, Ingrid & Seybert, Carolina** (2012). A specimen session of psychoanalytic therapy under the lens of the Psychotherapy Process Q-set. *Teoksessa Levy, Raymond A.; Ablon, Stuart & Kächele, Horst* (toim.), *Psychodynamic psychotherapy research*, 509–528. Totowa, NJ: Humana Press.
- Peräkylä, Anssi; Antaki, Charles; Vehviläinen, Sanna & Leudar, Ivan** (2008). *Conversation analysis and psychotherapy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Sterba, Richard (1934). The fate of the ego in psychoanalytic therapy. *International Journal of Psychoanalysis*, 15, 117–126.

Stern, Daniel N.; Sander, Louis W.; Nahum, Jeremy P.; Harrison, Alexandra M.; Lyons-Ruth, Karlen; Morgan, Alec C.; ... & Tronick, Edward Z. (1998). Non-interpretive mechanisms in psychoanalytic therapy: The something more than interpretation. *International Journal of Psychoanalysis*, 79, 908–921.

Thomä, Helmut & Kächele, Horst (1987). *Psychoanalytic practice, Volume 1: Principles*. Berlin: Springer.

Thomä, Helmut & Kächele, Horst (1994a). *Psychoanalytic practice. Volume 1: Principles*. New Jersey: Jason Aronson Inc.

Thomä, Helmut & Kächele, Horst (1994b). *Psychoanalytic practice. Volume 2: Clinical studies*. New Jersey: Jason Aronson Inc.

Thomä, Helmut & Kächele, Horst (2007). Comparative psychoanalysis on the basis of a new form of treatment report: The case Amalia X. *Psychoanalytic Inquiry*, 27, 650–89.

Ticho, Gertrude (1967). On self-analysis. *International Journal of Psychoanalysis*, 48, 308–318.

Tikkanen, Soile (2015). Development of an empathic stance – Dialogical sequence analysis (DSA) of a single case during clinical neurological assessment procedure. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto.

Valkonen, Harri (2018). The dynamics of self-observation in patients with borderline personality disorder (BPD) diagnosis. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto.